

SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja v Ljubljani

na dom dostavljen:	v upravnistvu prejemani:
celo leto naprej K 24.—	celo leto naprej K 22.—
pol leta 12.—	pol leta 11.—
četrt leta 6.—	četrt leta 5.50
na mesec 2.—	na mesec 1.90

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.
Uredništvo: Knafljeva ulica št. 5 (v pritličju levo), telefon št. 34.

Izloži vank dan svojo izjavo o narodni stvari.

Inserati veljajo: peterostopna peti vrsta za enkrat po 16 vin., za dvakrat po 14 vin., za trikrat ali večkrat po 12 vin. Parte in zahvala vrsta 20 vin. Poslano vrsta 30 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru.
Upravištvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati t. d., to je administrativne stvari.

Posredovanje številka velja 10 vinarjev.

Na pismena naročila brez istodobne vplačila naročnine se ne ozira.
„Narodna tiskarna“ telefon št. 33.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:

za Avstro-Ogrsko:	za Nemčijo:
celo leto skupaj naprej K 25.—	celo leto naprej K 30.—
pol leta 13.—	za Ameriko in vse druge dežele:
četrt leta 6.50	celo leto naprej K 35.—
na mesec 2.30	

Vprašanjem glede inseratov se naj priloži za odgovor dopisnica ali znakna.
Upravištvu (spodaj, dvorišče levo), Knafljeva ulica št. 5, telefon št. 33.

Kako zanemarja štajerski deželni odbor svoje dolžnosti kot nadzorovalna oblast na pram kmečkim občinam, okrajnim zastopom in avtonomnim mestom?

(Govor poslanca dr. V. Kukovca v štajerskem deželnem zboru dne 28. februarja.)

Visoka zbornica! Cenjeni tovariši Foest nam je pravkar podal glavne številke deželnih računskih zaključkov iz let 1909—1912. Rezultat ni ničesar novega: vkljub neumljenemu prikrajšanju Sp. Štajerja se je moralo za pokritje primankljaja najeti še nad 4 in pol milijona kron nezaloženega dolga. S to sliko našega deželnega gospodarstva ne bo nikdo zadovoljen, najmanj pa volilci. Ali to je le ena plat tako zelo uspešnega gospodarstva kakor ga razvija naš visoki deželni odbor. Zaradi pravičnosti in popolnosti si je treba ob tej priliki ogledati še drugo, kako je namreč štajerski deželni odbor kot nadzorovalna oblast vršil svojo nalogo. Kdor naše razmere zasleduje s kritičnim očesom, že itak ve, da ni mogoče izreči drugačne sodbe kakor da je deželni odbor štajerski na ljubo nemškemu nacionalnem popolnoma zanemarjal svojo dolžnost kot najvišji činitelj naše avtonomne uprave in tako prav lahko miselno ter iz neutemeljenega sovraštva napram slovenskim sodeželanom zakrivil, da vlada v upravi kmečkih občin, okrajnih zastopov in avtonomnih mest Spodnjega Štajerja prava anarhija. (Medklic: Ni verjetno!)

Za verjetnost te svoje trditve bom takoj navedel nekaj konkretnih slučajev. V Studencih pri Mariboru je slovenska šolska družba že pred tremi leti predložila načrt za stavbo šolskega poslopja, a stavbna dovoljenja še danes nima. Občina kratkoročno ne izvrši svoje dolžnosti, župan ne sklicati stavbne komisije. Za to ni nobenega stvarnega poudarka. C. M. D. je natančno izpolnila vse v postavi navedene predpogoje — studensko županstvo nasprotuje le iz nacional-

ne prenapetosti. Napravila se je pritožba na štajerski deželni odbor — a ta se še ne zgane. Razsvetljene glave ki sede v tej časti vredni korporaciji, imajo bržkone v tem slučaju isto naziranje kot štajercijanski župan v Studencih. Ali taka nadzorovalna oblast naših kmečkih občin zasluži spoštovanje in zaupanje?

V naši deželi so se uvedli okrajni zastopi, da razbremenijo deželni odbor kot centralni organ naše avtonomne uprave. Dolžnost deželnega odbora je gotovo, da skrbi za redno funkcioniranje okrajnih zastopov. A na Spodnjem Štajerskem vidimo, da cela vrsta okrajnih zastopov ne dela, celjski na pr. že nad 10 let ne, brežiški že tudi 7 let ne, v najnovšem času pa tudi ne funkcionirata več konjiški in slovenjistiški okrajni zastop. Okrajni brez okrajnih zastopov trpe nedvomno hudo gospodarsko škodo. V oktobrskem zasedanju je na pr. sklenila visoka zbornica najeti 1.700.000 K posojila, da se povrnejo okrajnim zastopom stroški, ki so jih imeli v letih slovenskolerikalne obstrukcije z gradnjo novih cest. Davkoplačevalci v omenjenih okrajih bodo pač pomagali ta dolg obrestovati in odplačevati, dobička pa ne bodo imeli nobenega. Upoštevam rad težave, ki nastanejo rade v enakih korporacijah, obsegajočih več ali manj jezikovno mešane kraje. Toda deželni odbor gotovo ne sme le mirno gledati takih težav ali pa celo enega izmed komitantov na neopravičen način podpirati, on mora gledati na to, da se pride raznim oviram v okom. Na mestu je že davno nov volilni red za naše okrajne zastope in ker se je z druge strani že dalo inicijativno, bi bilo pričakovati, da bo deželni odbor kaj storil. A človek, ki kaj takega od štajerskega deželnega odbora pričakuje, se brdsko moti!

Ce se že Slovence prikrajuje in tlači v kmečkih občinah in okrajnih zastopih, ne da bi k temu visoki deželni odbor znil le besedico, potem si je pač lahko predstavljati, kako se dela z nami v spodnještajerskih avtonomnih mestih! Pri največjem optimizmu si pač ni mogoče ničesar drugega misliti, kakor da so dobila mesta Maribor, Celje in Ptuj svoj posebni statut samo zaradi tega, da

lahko izvršujejo nasilstva napram lastnemu in okoliškemu slovenskemu prebivalstvu. Zlostne posledice takega enostranskega privilegiranja se že kažejo v polnem obsegu. Na eni strani hirajo ta mesta sama gospodarsko in kulturno, na drugi so pa v njih vladajoče razmere povod vedno ostrejšim nacionalnim bojem. Spodnještajerski Slovenci ne moremo poprej mirovati, dokler se nas ne bo zlasti v teh mestih obravnavalo kot enakopravne državljane in davkoplačevalce. Sedanje razmere so nevedrjive. Kako postopajo mestni uradi v Mariboru, Ptuj in Celju napram Slovincem, hočem navesti le nekaj primerov. Ker po naših postavah kolportaza ni dovoljena, se mora prositi pri občini, da se odkažejo prostori za nabijanje lepakov. Slovensko dramatično društvo v Mariboru je prosilo mestni urad, naj se mu taki prostori odkažejo. Mestni urad je odgovoril, da vi smete plakirati, pa le pri koncesioniranih plakaterjih. No in plakaterjem je pa dal mestni urad koncesijo le pod pogojem, da plakati niso — nemške lepake! Interventiralo se je tu v Gradcu, a deželni odbor in namestnija sta za to gotovo opravičeno pritožbo slepa in gluha! Še rešitev na pritožbo ne pride nobena. In to je vendar najmanj, kar moremo zahtevati, da se naše pritožbe vsaj rešijo. Uradi, ki tega ne store, obstruirajo na nedopusten način proti obstoječim zakonom — zakrivljajo sami, ako izginja v prebivalstvu respekt pred njimi in postavami. Koder se pojavljajo take razmere, je to znamenje bližajoče se anarhije in splošnega razpada. V Celju je še mnogo slabše ko v Mariboru. Mestno gospodarstvo je slabo in če se Slovenci proti mestnemu proračunu pritožijo na deželni odbor, še ta odgovora ne da! In zdaj se mi, da imamo celjski Slovenci pravico, da se pritožujemo. Prvič že zaradi tega, ker celo po ljudskem šteju celjskega magistrata tvorimo tretjino prebivalstva in to ne samo delavstva in uslužbenstva, temveč premožne hišne posesti, trgovstva in obrti. Drugič pa plačujemo več kot tretjino vseh davkov in nam ne more biti vse eno, ako so nam kot davkoplačevalcem dani na vpogled neizgotovljeni, s

svinčnikom popisani in z nevezanimi lističi natrpani proračuni kakor se je to zgodilo za leto 1913! Ako že ni pripravi proračuna reda, kako more biti potem red v celotnem mestnem gospodarstvu? Predaleč bi vedlo, ako bi hotel naštevati vse, kar si je že krivičnega in nasilnega dovolil celjski mestni urad napram Slovincem. Cesar je še le proti nam zmogel, kažejo slučaj, kako postopa proti Nemcem samim. Starinar Kronschech, zvesti magistratov volilec se je preselil s svojo obrtjo le za par hiš naprej in je zgubil koncesijo, češ, da ni lokalne potrebe. Moral se je preseliti iz Celja. Trgovcu Machorki, ki je nekaterim klikovcem neprijeten konkurent, niso dovolili skladišča z izgovorom, da ni dobili v Celju zvedenca za ogled. Moral je čakati tri mesece, da je našel neki graški uradnik za to posel časa. Takih slučajev ne morem drugače imenovati kot očividno svinjarijo. (Dež. glavar: Prosim, izraz svinjarija je nedopusten! Posl. Resel: Saj ni samo ena svinjarija, saj jih je več!), ki si jo dovoljuje gotova klika napram Slovincem in takim Nemcem, kateri ne uživajo ljubezni gotove gospode. Ako je uradni načelnik, kakor v Celju dr. Ambrožič, obenem politični vodja magistratne nemške stranke, tudi nepristranske mestne uprave pričakovati ni mogoče. Dr. Ambrožič je obenem uradni vodja celjskega mestnega urada kot politične oblasti prve instance in načelnik Volksrata, član načelstva Südmarke in šefredaktor »Deutsche Wacht« — kako moremo imeti Slovenci zaupanje vanj? Človek ni Bog in tudi dr. Ambroschitz se kot uradni vodja ne more popolnoma otrestiti nazorov in idealov, ki jih ima kot načelnik Volksrata, kolovodja Südmarke in šefredaktor »Deutsche Wacht«. Nezaslišano je, da so take razmere mogoče in navzlic očividnim škodam, ki jih povzročajo, trajajo naprej. Kako pristansko ima postopati celjski mestni urad, se je še nedavno pokazalo pri volitvah v celjsko okrajno bolniško blagajno. (Govornik razpravlja obširno to že znano zadevo.)

V Gradcu so uvideli, da majoriziranje občinam le škoduje, da je pametno pritegniti vse stranke in vse

sloje prebivalstva k sodelovanju za blagor mesta. Dokumentiral je to graški mestni svet jasno s proporcionalno volilno reformo. In če v Gradcu pravijo, da majoriziranje ni na mestu, koliko bolj je to resnično za narodnostno tako močno mešane občine kakor so naša spodnještajerska avtonomna mesta. V današnjih razmerah sicer ni misliti, da bi obstoječi občinski zastopi teh mest sami kaj takega zahtevali. Vladajoče klike so preveč interesirane na tem, da jim ne morejo slovenski in nemški, podudarjam, nemški opozicionarci gledati na prste. Na razvoj mest, na napredek prebivalstva te klike ne gledajo in slepo rijejo v krivicah in zapravljanju občinske imovine naprej. Ali oni, ki so se upirali demokratičnim in gospodarskim potrebam časa, so še vedno propadli — in drugače se tudi ne bode zgodilo nemškonomacionalnim klikam v Celju, Ptuj in Mariboru. Sijajni graški vzgled vleče in bode morda opomin tudi merodajnim činiteljem v deželi, kje je najti pot iz sedanjih razmer. Res je, da je danes morda še lahko tlačiti slovenske manjšine v spodnještajerskih mestih, ali res je pa tudi, da silimo Slovenci kot mlad in neizčrpan narod neprestano naprej in lahko se enkrat zgodi, da ne bomo mi hoteli ničesar slišati o slogi in sporazumu s spodnještajerskimi Nemci.

Predno pa končam, moram še deželni odbor ostro pograti zaradi zanemarjanja in zapostavljanja učiteljskih zahtev. Deželni odbor ravnotako kakor za njim stoječo nemškonomacionalno večino. Že davneje leži pri deželnem odboru izdalen zakon o regulaciji učiteljskih plač; izpolnitev tega zakona s smiselnimi striktnimi učiteljskih zahtev bi pač povzročala le malo truda. Namesto zakona pa se je predložilo deželnemu zboru le brezpomemben predlog, v katerem se zagotavlja učitelstvu, da bo o njegovih plačilnih zahtevah razpravljala deželni odbor v prihodnjem zasedanju. In še za to brezpomembno in smešno obljubo večini ni, saj je bila včerajšnja seja kombinirana finančnega in naučnega odseka nesklepčna, ker je manjkalo kar 7 nemškonomacionalnih članov! (Medklici: Čujmo, čujmo!) Gmotne razmere

LISTEK.

Kristalni zamašek.

Roman.

Francoski spisal M. Leblanc.

(Dalje.)

Zdaj se je neznan človek odpravil iz Daubrecqvega stanovanja. Lupin je to spoznal po novih streslajih stopniščne ograje. Novič je napenjajoče vse živce, poskušal videti skrivnostno bitje, ki se mu je približevalo. Napolned je v razdalji nekaterih metrov nekaj razločil. Sam je bil stisnjen v najtemnejši kraj, tako da ga ni bilo mogoče videti. To kar je nejasno razločil, je šlo za brezprimerno previdnostjo in držeč se tik ograje od stopnice do stopnice.

— Ko bi le slutil, s kom imam opraviti, je mislil Lupin in srce mu je začelo utripati.

Zdaj se je vse hitro odigralo. Lupin je napravil neprevidno kretnjo; bližajoča oseba jo je zapazila in se je takoj ustavila. Lupin se je bal, da oseba zbeži nazaj v hišo. Planil je na nasprotnika, a je z začudenjem zapazil, da ni ujel ničesar, da so temni obrisi, ki jih je bil videl, kar izginili. Toda trenutek pozneje se je že obrnil, stekel v stopnišče in ujel bežečo

senco ravno ko je dospela do izhoda na vrt.

Zaslišal se je prestrašen klic, na kateri so odgovorili klici iz za vrat.

— A, vraga, kaj je neki to? je mrmral Lupin, čigar močne roke so objemale drobno, drhtečo in jokajočo bitje.

Zdaj je razumel. Prestrašil se je in nekaj hipov ni vedel, kaj bi storil s svojim plenom. Toda šum za vratmi je naraščal. Lupin se je bal, da se Daubrecq zbudi; stisnil je malo stvar pod svojo suknjo, ji zamašil usta z robcem in naglih korakov pohitel v tretje nadstropje.

— Glej, je rekel Viktoriji, ki je prestrašena skočila iz postelje, prinašam ti nepremagljivega poveljnika naših nasprotnikov. Ali imaš kako pripravo za sesanje?

Posadil je na fotelj šest do sedem let starega otroka, oblečenega v sivo obleko in pokritega s plateno čepico. Otrok je imel čudovito lep, četrudi smrtnobled obraz; na njegovih prestrašenih očeh so se svetlikale solze.

— Kje si tega dečka našel? je vprašala Viktorija.

— Spodaj na stopnicah, ko je prišel iz Daubrecqvega stanovanja, je odgovoril Lupin in je skrbno preiskoval dečkove žepe, da vidi, kaj je deček prinesel iz Daubrecqve sobe.

Viktorija je bila vsa ginjena in je otroka stiskala k sebi.

— Ubogi lepi angelček! Pogledaj ga . . . niti ne kriči ne! . . . Jezus Marija, kako drobne ročice ima, kako nežne! . . . Nič se ne boj, srček, saj se ti ne bo nič zgodilo . . . ta gospod ni nič hud . . .

— Nič hud, nič hud, je dejal Lupin, ampak v hiši je drug gospod, ki je zelo hud in ki se zna prebuditi, če bo to razbijanje po vratih, ki vodijo na vrt, še kaj časa trajalo. Ali jih slišiš, Viktorija?

— Kdo razbija?

— Zavezniki tega malega Herakleja, tovariši tega nepremagljivega voditelja.

— Torej? je vzkliknila Viktorija že zopet vsa prestrašena.

— Torej — ker ne maram, da bi me ujeli v kletki, jo bom pravočasno popihal. Heraklej, ali greš z menoj?

Zavil je dečka v odejo tako, da se je samo njegova glava videla, ga skrbno povezal in si ga s pomočjo Viktorije obesil na hrbet.

— Vidiš, Heraklej, je rekel, zdaj greva na izlet. Našla bodeva prav prijetno družbo. Ali se ti kdaj v glavi zavrti?

Lupin se je povzpela na okno, ujel z nogo lestvo iz vrvi in začel pot v globino. V dobri minuti je bil z dečkom na vrtu.

Slišal je ves čas udarce na vrata, vodeča v stopnišče, in slišal jih je zdaj še razločneje. Čutil se je, da niti tak hrup ne prebudi Daubrecqja iz spanja.

— Če ne napravim reda, mi pokvarijo vse, si je rekel Lupin.

Ustavil se je na koncu hiše. V temi ga ni bilo videti. Premeril je razdaljo od hiše do ograje, ki je bila odprta. Na levi strani od njega so razbijali po vratih, na desni je bilo stanovanje hišnice.

Hišnica je bila prišla iz svojega stanovanja in, stoječ na pragu, rotila razbijajoče ljudi, naj mirujejo.

— Nehajte vendar, nehajte vendar, da ne pride gospod!

— Izvrstno, si je rekel Lupin. Ta hišnica je torej tudi s temi ljudmi v zvezi! Ta pa zna združevati službe!

Planil je k hišnici, jo prijel za vrat in ji zaklical:

— Pojdi jim povedat, da imam jaz otroka! . . . Naj ga pridejo iskat k meni v ulico Chateaubriand!

Nekoliko oddaljeno na ulici je stal avto-izvošček. Lupin je uganil, da čaka na družbo, ki razsaja na vrtu. Z avtoriteto, kakor da je član te družbe, je z dečkom stopil v voz in se dal peljati na svoj dom.

— Torej, dečko moj, je dejal otroku, ali si se hudo pretresel? Kaj pa če bi malo počival na moji postelji?

Služabnik Ahil je spal. Lupin je spravil dečka v posteljo in ga skušal pomiriti in se mu prikupiti.

Deček je ležal na postelji, kakor da je ves trd. Obrazek njegov je imel izraz, kakor da se deček boji, a se trudi, udušiti svoj strah, kakor bi

hotel kričati, a se trudi, da bi tega ne storil.

— Pa jokaj, dečko, je dejal Lupin, jok ti bo pomagal.

Toda deček ni jokaj, pač pa ga je mirni in prijazni glas, s katerim je Lupin govoril, očividno potolažil, kajti njegov pogled je postal toplejši in njegove ustne niso bile več krčevito stisnjene. Lupin je dečka ogledoval z največjo pozornostjo in je našel v njegovem obrazu nekaj, kar je že brezdvomno poznal, našel je podobnost, glede katere je bila zmota nemogoča. To je potrdilo gotove sume, ki so se že dlje časa nejasno porajali v njem, ki pa jim ni mogel dati določnega izraza.

Zapel je zvonec, dvakrat zapored, hitro in ostro.

— Vidiš, je rekel Lupin dečku, tvoja mamica je prišla k tebi. Le mirni bodi!

Pohitel je iz sobe in odprl vrata. Kakor iz uma je planila v hišo s pajčolanom zagnjena dama.

— Moj sin, je zaklicala, kje je moj sin.

— V sobi, je odgovoril Lupin.

Ne da bi kaj vprašala, je hitela dama v spalnico in s tem izdala, da pozna stanovanje.

— Mlada gospa s sivimi lasmi, je mrmral Lupin, prijateljica in sovravnica Daubrecqva! Saj sem si mislil kaj takega!

(Dalje prihodnjik.)

učiteljstva so neznosne in učiteljstvo jih prenaša toliko težje sedaj, ko so vendar dana lepa sredstva za odpo- moč na razpolago. Brezčastno je na ta način učiteljstvo za nos voditi!

Po vsem tem, kar sem povedal, mi je pač nemogoče glasovati za odobrenje predloženih deželnih računskih zaključkov.

Kranjski deželni zbor.

(VII. seja deželnega zbora dne 2. marca 1914.)

Deželni glavar odprl ob 4. in 25 minut sejo, imenuje za zapisničarja poslanca gg. Dermastia in pl. Suklje- ra. Deželni glavar odkazuje razne sa- mostalne predloge tozadevnim od- sekom in razdeli interpelacije. Od- govarja nato na razne interpelacije glede mostu čez Soro pri Zireh, gle- de regulacije Bistrice, glede prelo- žitve klanec pri Vel. Radomci, gle- de znižanja klanca na Ribnicah, gle- de preložitve ceste pri Gornjem Kne- žaku, glede zgradbe nekaterih cest, glede ureditve Pivke in Nanošice, glede ureditve učiteljskih plač ne odgovarja, glede vojaščine v Vipavi, glede vodovodov v Beli Krajini. O večini interpelacij nima še nobenih informacij.

Deželni predsednik eksc. baron Schwarz odgovarja glede nekaterih veterinarskih glede nekaterih cest- nih in nekaterih zavarovalnih zadev.

Poročilo o dovolitvi za pobira- nje nad 100% doklad v občini Vrhn- ki leta 1914. se odkazuje ustavnemu, poročilo o izpremembah in dopolnitih zak. načrta o pobiranju kanalske pristojbine v dež. stolnem mestu Ljub- ljani upravnemu in poročilo glede pobiranja 40% priklade na neposred- ne davke v cestnem okraju Žužem- berk za 1914 upravnemu odseku.

Novi ljudskošolski zakon.

Poslanec Lavrenčič poroča nato o načrtu novega zakona o ljud- skem šolstvu na Kranjskem. Pravi, da je načrt naravnost idealen in se norčuje še nadalje v podobnih fra- zah iz učiteljstva. Doba prostega poduka se je skrajšala, — čitati, pisa- ti in verske resnice — samo to je treba otroku. Pravi, da se S. L. S. ne protivi šolski izobrazbi, pač pa je za delo kmečkih otrok že z mladih nog. Nezakonske otroke spravlja tudi v posebno kategorijo.

Dvorni svetnik vitez Kalten- egger fungira kot vladni zastop- nik.

Kontra govori grof Marghe- ri, ki pravi, da bo zakon težko do- bil najvišje potrjenje. Določbe, ki urejajo plače, naj se obravnavajo posebej kot provizorij.

Govor poslanca g. Gangla.

V šolskem odseku sem imel že priložnost, da sem označil naše principi- jalno stališče. Ne kaže, da bi iznova ponavljal, kar sem že tam povedal. Omejim se na druge stvari, ki se mi zde važne. Eno je gotovo, to nam- reč, da je danes tisti dan, ki ga je pričakovalo vse učiteljstvo brez raz- like narodnosti in političnega prepri- čanja s hrepenenjem, pa tudi z me- šanimi čustvi.

Ob slovesnih prilikah imenujemo učiteljstvo pionirje prosvete in kul- turne delavce. Ob resnih prilikah, kakršna je današnja, pa se moramo spominjati, da to učiteljstvo strada in trpi pomanjkanje. Materialni po- ložaj učiteljstva je popolnoma nevz- držljiv in nujna je potreba, da se ta položaj izboljša. § 55. določa, da bo- dijo prejemki taki, da more učitelj preživljati sebe in svojo rodino. Znano pa je, da je kranjsko učitel- jstvo na zadnji stopnji glede plače med vsem avstrijskim učiteljstvom, na 30. mestu. (Klic: Kakor pazniki v orisilni delavnici.)

Govornik opiše razne slučaje učiteljske bede, zlasti učiteljske bo- lezni jetike. Učiteljski stan mu jem- lje fizične sile, da drugi strani pa mu službeni dohodki ne zadoščajo, vsled česar si išče zaslužka izven poklica.

Obžalujem, da se ni iz tega kompleksa izločila zakonska določ- ba, ki se bavi z materialnimi dohod- ki učiteljev.

Ze pred 6. leti smo se bavili z zakonom o šolskem nadzorstvu sa- mem zase in bi lahko danes razprav- ljali tudi o prejemkih zase.

Zakon o nadzorstvu je star šele 2 leti in ni izprememba še tako po- trebna. Potrebna pa je regulacija plač. Vem, da je te dni marsikateri oče že računal, kako bo obrnil z no- vim prejemki. Navaja nadalje slu- čaje učiteljske bede ter slika skrajno potrebo, da se tem strašnim social- nim krivicam napravi konec, kar pa je mogoče samo, če se vprašanje re- gulacije plač obravnava posebej.

V načrtu pa je v posameznostih toliko netočnosti in nasprotij z dr- žavnim šolskim zakonom in držav- nimi osnovnimi zakoni, da načrt že

zato ni sprejemljiv, zlasti ker je jas- no, da ne bo mogel dobiti najvišjega potrjenja. S tem pa je pokopano tudi regulacija, kar se je ustvaril junktim. (Klic: Saj to nameravajo.)

Glede posameznih odstavkov bomo označili svoje stališče v po- drobni debati, glede nekaterih točk pa hočem označiti stališče napredne stranke že sedaj.

Kar se tiče šolskega nadzorstva smatramo, da gre krajnim šolskim svetom pred vsem upravna naloga, ne pa vmešavanje v zadeve didaktič- nega in pedagoškega značaja.

§ 10. je v nasprotju s § 14. in osnovnim zakonom, ker izključuje učitelja od izvrševanja poslov okraj- nega šolskega nadzornika, dočim mu § 14. zopet jemlje možnost, da bi bil predsednik krajnega šolskega sveta, dočim se ta možnost ne jemlje za- stopniku cerkve.

Glasovali bomo tudi proti § 11. in 13., ki govori o nalogah krajnega šolskega nadzornika povečini, ker jim je dana pravica voditi discipli- narne preiskave.

§ 18. Vsi člani krajnega šolskega sveta so upravičeni obiskovati šole. — Po našem mnenju je to šoli na- kvar, če ima vsak član pravico biti prisoten in v slučaju konflikta s člani šolskega sveta se lahko razvije na- gajivost, lahko se zgodi tudi, da ho- dijo člani iz nagajivosti v šolo. (Klic: Da spravijo učitelja v disciplinarno preiskavo.)

Ravno tako moram protestirati tudi proti načinu, da določa deželni odbor 4 zastopnike, ki jih sam po- šilja kot člane v dež. šolski svet. Mi pa zastopamo stališče, da naj dežel- ni zbor voli ta zastop po kurijah.

Če določa § 38., da imajo učitelji 2 zastopnika v deželnem šolskem svetu, bi zahtevali z ozirom na šte- vilnost ljudskošolskega učiteljstva dva zastopnika ljudskošolskega učiteljstva in 1 zastopnika srednjih šol. Te imenuje sedaj vlada na terno- predlog deželnega odbora. To ni pra- vilno, ker ima potem večina deželne- ga odbora vse pravice v svojih ro- kah. Te zastopnike naj učiteljstvo samo voli.

§ 43. je v nesoglasju s § 20., ker imata pravico glasovanja vedno le dva izmed dež. šolskih nadzorni- kov, vedno pa oba okrajna šolska nadzornika.

§ 47. daje deželnemu glavarju pravico, da se vsak čas osebnost pre- priča o stanju šolstva v deželi. To ni nikjer utemeljeno. Država ima naj- višje nadzorstvo in vodstvo, nikjer pa nima deželni glavar takih pravic.

Vaš zakonski načrt hoče pravi- loma uvesti v § 66. šestletno šolsko dobo. To ni samo z našega stališča nesprejemljivo, marveč tudi v na- sprotnju s državnim šolskim zakono- m. V nesoglasju sta tudi § 101. in 104. Najvažnejše pa je v tem na- črtu

službena pragmatika.

Poudarjam, da je skrajno neko- rektno razširjati mnenje, da se bodo regulirale učiteljske plače na račun davkoplačevalcev in da je bilo zara- di tega treba zvišati deželne davšči- ne. (Odobrovanje.)

Jaz sem trdno uverjen, da so vsi predokazi odmerjeni deželi v prvi vrsti in edino z namenom regulirati učiteljske plače. Tendence vsega bo- ja učiteljstva in prizadevanje in na- mera vlade so se gibala že skoro četrt stoletja okrog tega vprašanja. (Klic: In vlada ničesar ne reče.) Deloma se je ta boj pričel že leta 1891., ko se je vse slovensko učitel- jstvo sestalo v Trstu ter zahtevalo, da naj država skuša sanirati deželne finance v svrhu, da regulirajo učitel- jske plače. Druga taka manifestacija je bila leta 1896. v Opatiji. Poročeval- ec je bil takrat večini dobro znani Jernej Ravnihar. Leta 1899. se je pri- čel skupni boj vsega avstrijskega učiteljstva brez oziroma na narodnost, vero in politično prepričanje. Tak- rat je šla prva deputacija na Dunaj pred finančnega ministra Kaizla, ki je dal deputaciji zagotovilo, da bo ta in vsaka bodoča vlada stremila za tem, da sanira deželne finance z na- menom, da regulirajo dežele učitel- jske plače. Leta 1899. je obiskalo shod na Dunaju 6000 učiteljev iz cele Avstrije in je deputacija dobila od naučnega ministra Hartla isto slo- vesno zatrdilo. Leta 1906. je šla v ministrstvo tretja deputacija, leta 1907. je bil zopet velik shod na Du- naju in je dobila deputacija zopet isto zagotovilo od ministrov Marchela in Korytowskega. Leta 1908. je državni zbor posegel vmes ter tudi povzdigi- nil glas za saniranje deželnih financ za zboljšanje učiteljskih plač. Pred- log ni bil sprejet, ker so se njega uzakonitvi upirali avtonomisti. Uči- teljstvo ima torej zagotovilo central- ne vlade in ima

svoto pravico

do te regulacije, ki si jo je samo pri- borilo. (Odobrovanje.)

Ce te svoje pravice fizično ne more doseči, je dolžnost onih, ki ču- tijo z učiteljstvom, da proti taki na- meri, ki bi onemogočila uresničenje teh želj, najodločneje protestirajo. (Odobrovanje.)

Bojim se pa, da bo ta zakonski načrt, če bo sprejet, kakršen je bil predložen, imel posledico, da bo vla- da rekla: Sedaj pa predokazov za leto 1914. ne dam, ker ne rabiš, deže- la, tega denarja, ker nočeš učiteljem regulirati plač.

Ce pa vzamemo samo regulaci- jo, se tega ni bati.

Konča z željo, da deželni zbor upravlja predlog poslanca grofa Margherija. (Odobrovanje.)

Govor poslanca Relsnerja.

Relsner.

Ne bom se pečal s 1. in 2. po- glavljem načrta, ker je naše principi- jalno stališče že označil predgovor- nik. Baviti se hočem le z drugim de- lom 3. poglavja.

Ne morem se otresti vtiska, ki sem ga imel sam kot član odseka, kjer se je predloga z neko sumljivo naglico predelala. Dobro vam je zna- no, da je predloga sestavljena v naj- večji naglici in da je moral odsek v 8 urah en dan predelati točke, ki bi potrebovale temeljitega proučava- nja. Zato je tudi meni kot članu odse- ka nemogoče reči, da sem mogel za- kon do zadnje pičice pregledati. Pri takih določbah, kakršna je službena pragmatika in disciplinarno postop- anje, se ne sme pustiti pretres do zadnjih dni.

En vtisk pa imam, da se je stranka večine pošteno potrudila, da zaglasi sebi odločilen vpliv na šol- stvo in učiteljstvo. Ne bom omenjal, v koliko spodbija ta načrt državni šolski zakon. Bilo bi tudi odvrač, označevati naše skrbi, ker vem, da bi našel le gluha ušesa. Naglasiti ho- čem le posamezne točke. Po dolgem času smo doživeli lep pojav, da je na- še učiteljstvo enotno v svojih zahte- vah in željah, da naj se postavi v isto vrsto s 4 najnižjimi razredi državnih uradnikov. Hočem, da vsaj nekaj do- sežemo, če tudi ne pokopljemo orožja.

Nekoliko pa moram zavrniti tr- ditve referenta, da so se učitelji s to preobnovo približali stopnji državnih uradnikov. V XI. činovnem razredu imajo državni uradniki temeljno pla- čilo 1600 K in stanarino 504 K, skupaj 2104 K; učitelji pa bi imeli plače 1400 kron, diferenco 700K, vendar ne ime- nujete približanje? Ozirati pa se je treba tudi na napredovanje.

Nadalje je tu razlika med ože- njenci in neozjenjenci. Če imajo vsi enake sposobnosti in dolžnosti, naj imajo tudi enake prejemke. Hotelo pa se je tu prirediti nekaj.

Krivična je tudi določba glede stanarine, da se ne vstaje v pokoj- nino. Eno načelo mora veljati, da ti- si, ki žrtvuje državi ali deželi vse svoje fizične moči, stopi v pokoj s tistimi prejemki, ki jih je imel v zad- njem času. Kar pa ste storili vi, je v škodo učiteljstvu v dvojnem oziru, ker zadržuje starejše učitelje v slu- žbi in tako zadržuje mlajše v napre- dovanju.

Pogrešamo tudi primerne skrbi za meščansko šolstvo. Glede me- ščanskega šolstva imate samo en paragraf, ki prepušča odločitev de- želnemu šolskemu svetu. Če se že zakon uveljavlja, naj ima trajnejšo veljavo in bi se meščansko učiteljstvo ne smelo prepustiti dobrohotnosti deželnega odbora tudi glede temelj- ne plače. Omenja Krško in Postojno.

Pogrešati je tudi, da se načrt ne ozira glede šestlet let na vojaško službovanje. Tudi velja še vedno 40letna službena doba, ki je ni nikjer drugod več.

Glede disciplinarnega postopa- nja je predloga nesprejemljiva ker se je postavila disciplinarna komisija, proti kateri ni priziva. Nikjer ni tega, da bi bila v disciplinarnem postopa- nju ena sama instanca.

Tudi glede preskrbninskih užit- kov ni preskrbljeno.

Niti za sirote ni preskrbljeno. Če je rečeno, da dobe sirote $\frac{1}{3}$ nor- malne pokojnine vdove, ni to ni- kakršna preskrba, ker dobe samo 160 K. (Klic: Ali ni dosti?) V celi de- želi ne dobite ženske, ki bi za to prevzela otroka v oskrbo. (Klici s klerikalnih klopi: Naj se ne ženijo! Naj nimajo otrok!) Če že ničesar dru- gega ne moremo, pa zvišajmo vsaj sirotam prejemke, da ne bodo nave- zane na miloščino in da ne bodo mo- rale beratiči.

Pogrešam tudi vsakih prehod- nih odločb, ko bi se bilo vendar treba ozirati na učiteljstvo, ki je že sedaj v deželni službi. Morda bo tudi tu vladala previdnost deželnega odbo- ra? Ozirajte se vsaj tudi na tiste, ki so dobivali doslej draginsko dokla- do, da ne bodo oškodovani!

Med paragaf, ki izključujejo, da bi mogli glasovati za predlog, spada tudi § 187., ki določa, da stopi ta zakon v veljavo ta in ta čas po

sankciji. S tem se je ustvaril junktim med regulacijo plač in nadzorstvom deželnega odbora in to je po mojem mnenju pritisk na vlado, da naj zati- ne oči in izroči vam v roke učitel- jstvo, samo da bo deželno regulacije plač. Tudi je ta zakon poln formalnih pogreškov in v interesu učiteljstva bi bilo, da ne bi bil v tej obliki sankcio- niran. Če pa pride zakon iz formal- nih razlogov nazaj bo preteklo naj- manj eno leto, predno bo odoben in predno bo stopila regulacija v velja- vo. Izražam pa tudi sumnjo, da je ne- koliko neodkritosrčnosti vmes, če pogledamo v deželni proračun. In že iz teh razlogov se bojim, da bo vla- da odrekla sankcijo. Toda vi učitel- jstvu ne boste dali preveč, tega se ni bati, če mu pa daste premalo, da se še vedno popravi. Vlada ne bo odrekla sankcije ker ste morda pre- več dali. Pravično pa je, če ločimo predlog pri § 112. in obravnavamo sledeče paragafe kot provizorij, ki naj stopi v veljavo s 1. jan. 1914.

Poslanec dr. Eger govori za zvišanje plač. Opozarja, da imajo učitelji na Kranjskem privilegij ekse- kucijske prostosti, kar je sramota za deželo. Zvišanje plač se je sem spravi- lo, da bo morda vlada vendar zati- snila oči. Kdor ima namen, učiteljem pomagati, mora biti za to, da se re- gulacija reši zase. Pravi, da so Nem- ci proti načrtu, ker je načrt proti vladni ingerenci. Posebno se prito- žuje proti zahtevi, da mora znati vsak učitelj v dvojezičnih krajih obo- deželna jezika. Zagovarja pač prin- cip, da ima vsak narod pravico za- tehtati, da naj se poučuje njegova deca v domačem maternem jeziku in da mora torej znati učitelj njegov jezik. (Priznanje.) Toda ta princip, tako izvaja govornik, pa ne vsebuje kljub temu še posebej zahteve, da bi moral znati učitelj oboje jezika. Po- glejmo naše nemške šole. Tam so nemški otroci, ker je za slovenske otroke itak dobro preskrbljeno, če- mu bi moral znati naš učitelj sloven- ski jezik. Kaj vam koristi, če zahte- vate, da naj naš učitelj na nemški šoli zna tudi slovensko.

Dalje bomo glasovali mi tudi proti takim glede celibata.

Za dr. Egerjem je govoril posl. dr. Lampe, ki je poveljeval z vso zgovornostjo predlog šolskega odse- ka in hotel dokazati, da odgovarja ta predlog dolgoletni želji ljudstva in ustreza tudi učiteljstvu. Proti temu predlogu so bili dosedaj že trije go- vorniki. On jim odgovarja samo s tr- ditvijo, da je bilo to delo težavno in da se taki zakoni ne delajo s fraza- mi. (Dr. Triller: »Z denarjem, z de- narjem!«) Govornik je seveda od- ločno proti stališču predgovornika narodno-naprednega posl. Gangla, zavrača pa tudi dr. Egra, posebno glede trditve, da imajo ti predlogi namen, zavleči ureditev učiteljskih plač. Z nekako ironijo poudarja nato govornik, da ima S. L. S. pogum, da pride na dan s takimi predlogi in da se ne boji tudi onih, ki so z njim ne- zadovoljni. (Dr. Triller: »Teh je ve- lika večina!«) Dr. Lampe to prizna in pravi: »Nič ne de! Mi smo imeli tudi pogum, priti na dan z novimi davki in se nismo bali davkoplače- valcev.« (Smeh, klici: Krasno, izbor- ni razlogi! Z galerije: Mi se vas ne bojimo!)

Govor poslanca gosp. dr. Ravniharja.

Uvodom svojega govora se je poslanec gosp. dr. Ravnihar bavil splošno z bedo učiteljstva. Tudi kranjski deželni zbor se je pričel ba- viti z učiteljskim vprašanjem leta 1911. Večina je priznala tozadevno predlogu nujnost vendar ni bilo mogoče storiti ničesar.

§ 55. zahteva tako reformo učiteljskih plač, ki se razlaga v različnih deželah različno, zato so tudi pre- jemki učiteljstva v raznih kronovi- nah različni. Tudi državni zbor se je bavil z reformo učiteljskih prejem- kov. Celo letošnje leto se je obrav- naval v državnem zboru nujni pred- log, ki je z vsakim zavlečenjem po- kazal nujnost reforme v tem svetle- ši luči. In verjemite mi, da bi raz- prava o malem finančnem načrtu še danes ne bila končana, da ni bilo re- gulacije učiteljskih plač, ki je bila od te rešitve odvisna.

Kranjska dežela je glede učiteljskih plač na zadnjem mestu v dr- žavi, tako kar se tiče prejemkov učitel- ja, ko postane definitivni, kakor glede prejemkov učitelja, ko stopi po 40 letih v pokoj. In zopet bo ostala Kranjska na najslabšem mestu. Po- tem pa se ne smemo čuditi, da pri- hajajo pritožbe iz krogov učiteljstva, ki bi jih ne mogli pričakovati, da se celo ženske sprijaznijo z nasilno smrtjo.

Zadnjič je gosp. dr. Krek na mo- ja izvajanja v proračunski debati po- kazal na sijajne uspehe našega učiteljstva in ljudskega šolstva na Kranjskem, ter povedal, kako pada število analfabetov. To je res, toda mi ne moremo reči, da so naši izdatki za šolstvo v istem razmerju rasli in

smelo lahko trdimo, da dežela Kranj- ska najmanj prispeva za svoje ljud- sko šolstvo. Da ima tako lepe uspe- he, je le dokaz za izborni učiteljski material, ki je vzlic bedi in strada- nju na mestu in je storil svojo dol- žnost, tako, da lahko rečemo, da je naše učiteljstvo junško. Če tako hvalite učiteljstvo, potem pač ni za- služilo takega ravnanja in preganja- nja, kakršnemu je izpostavljena ve- čina našega učiteljstva. Od leta 1871. imamo v veljavi ljudskošolski zakon, in če mu je dal pristaš S. L. S. lepo spričevalo, da ima tako sijajne uspe- he, je dosti rečeno s strani stranke, ki je ta zakon prekinjala. Če je imel ta zakon res tako lepe uspehe, čemu ga potem izpreminjati, čemu ravno skrajšati ljudskošolsko dobo, če no- čete ravno vzgajati analfabetov? Saj je temeljno načelo tega zakona ver- sko nravna vzgoja in reči morate, da so bili od vas zasmehovani liberalni učitelji, ki so našo dečo tako vzga- jali.

Ob otvoritvi deželnega zbora je priznal deželni predsednik ekscele- nca baron Schwarz nujnost glede re- gulacije učiteljskih plač in tudi dežel- ni glavar mu je pritrdil, lapsus pa se je zgodil deželnemu glavarju, ko je rekel, da učitelji žive od šole, ko vendar stradajo od šole.

Načrt pa ima tudi vse znake na- glice in površnosti, kar je razvidno že iz tega, da je bilo treba celih osem strani popravkov in da je načrt ostal kljub temu nesprejemljiv.

Kakih tisoč učnih oseb imamo, z ženami in otroci jih je gotovo 3000, ki pridejo v poštev. In znano je, da bo država dala denar za to regula- cijo tako, da regulacija dežele ne bo stala ničesar. Bil sem priča v šolskem odseku državnega zbora, kjer se je skozi vse razprave vlekl kot rdeča nit vprašanje regulacije učiteljskih plač, sicer bi mali finanč. načrt sploh ne bil rešen. Tozadevna sklepa ni bilo, ker se je reklo, da parlament ni kompetenten posegati v avtonomijo dežele. Da pa bodo nekatere dežele skušale porabiti ta denar v druge svrhe, smo se bali in ravno pri Kranj- ski je bila moja bojazen prav upravi- čena.

Pri izpremembi osebnodohod- ninskega zakona se je določil eksis- tenčni minimum na 1600 kron, par tednov pozneje pa leži tu pred nami načrt, ki za učitelje niti tega ne dose- že, ker se učitelj fiksno nastavi s 1400 K. Pokrijte je tu, denar bo dala država in ni treba iskati nobenega drugega pokritja.

Ali bi ne bilo tudi sramotno, če bi daleč zaostali za sosednimi krono- vinami? In nevarno bi to tudi bilo. Ali ni samo ob sebi umevno, da bodo naše učiteljske moči uhajale v sosed- ne dežele, če imajo tam boljše pla- če? Beg učiteljev bo še hujši, kakor je danes. Ze danes so večina naših učnih moči učiteljice, ker moški uhajajo v druge službe in v druge krono- vine. To pa skušate vi pospeševati.

Tudi celibat hočete vpeljati, do- čim smo imeli doslej učiteljice, ki so bile omožene z učitelji. Saj je vendar čisto jasno, da učiteljica ne smatra učiteljstvo kot svoj končni poklic in kot svojo življensko nalogo. Celibat pa hočete vpeljati, da olajšate svoj penzijski etat.

Nepravilen se mi zdi tudi razlo- ček med kateheti in drugimi učitelji. Katehet pride takoj v prvi razred, učitelj pa prične pri tretjem razredu. To je ob isti dolžnosti popolnoma ne- umevna razlika. Časovno napredova- nje uvajate, vežete je pa na pogoje, ki so kakor kavčuk raztegljivi, da jih lahko tolmačite po svoji previdnosti.

Poslanec g. dr. Lampe se je po- stavil na stališče agrarnega ljudstva, pa naj pogleda, kako ravno češki agrarci mislijo o tem vprašanju, ki zahtevajo za učiteljstvo razrede, ki odgovarjajo razredom od VIII. do XI. In češka dežela danes še veliko bolj vdičuje, kakor Kranjska.

Kako pa se bo nadalje tolmačilo določilo o celibatu? Ali bo veljalo tudi za nazaj? Kakor poznam vaše posebne interpretacije, to ni izključ- no. Razen tega še sledeče določbe. Učitelj se mora vzdržati postranskih opravil itd., vse po vaši previdnosti, če se vpokojena učiteljica omoži, iz- gubi penzijo, samo v ozira vrednih slučajih ne, kakor boste vi hoteli. Tu se odpirajo vrata protekcijonizmu, samovolji in na vse zadnje korupciji.

Vaše disciplinarno postopanje je nesprejemljivo za vsakega dostoj- nega človeka. (Glavar pokliče govor- nika k redu.) Tudi tu stoji vrata na stečaj odprta vaši interpretaciji. Go- rostasne pa so določbe o konstituiranju disciplinarne komisije. Če je ime- novan načelnik, namestnik in refe- rent, je komisija sklepna tudi, če de- želni šolski svet in sodišče ne ime- nujeta svojih zastopnikov. Kaj hui- šega si ne morem misliti. In obtoži- telj in sodnik ste vi v eni osebi. To je nekaj nemogočega. Proti tej razsod- bi pa povrh še niti ni ugovora. To bo bič, ki ga boste vihteli neprestano nad učiteljstvom. Kuriozum pa je še

to, da bo ta komisija imenovana kar za celo življenje.

Iz teh kratkih pojasnil mi boste pač dovolili izjaviti sumnjo, da ste zakon nalašč tako izdelali, da ne bo nikdar sankcioniran, zato za ta zakonski načrt ne bomo glasovali, ker bi bili sicer krivi nezvestobe na učitelstvu. (Odobravanje.)

Končno je govoril še referent, ki je ugovarjal nekaterim ugovorom predgovornikov. Posebno se peča s plačili učiteljev in trdi, da so plače učiteljev prav zadostne. Če gre v pokoj, ima res nekoliko manj, toda takrat pa po njegovem mnenju ne potrebuje več toliko, ker ima že preskrbljene otroke. (Klici: Lepo utemeljiti poročevalce dejstvo, da se kateheti uvrste takoj v prvi razred. To protiziranje katechetov utemeljuje z akademskim izobrazbo, s silno napornim in težkim delom ter s tem, da imajo kateheti še posebne stroške. (Klici: Za to so posebej plačani!)) Končno še enkrat poudarja, da imajo in tudi morajo imeti kateheti prednost pred učitelji. Proti poslancu dr. Ravniharju: Ali ne veste, da so kateheti akademsko izobraženi? — Dr. Ravnihar: Ne, tega nisem vedel! Glede drugih vprašanih odgovarja popolnoma jezuitsko, posebno glede celibata učiteljev. On pravi, da se vsaka učiteljica lahko omoži in to vsaki privoščijo, pač pa se po njegovem mnenju to ne strinja s šolo. — Nato je bil sprejet z glasovi klerikalne večine predlog k prehodu v specialno debato. Specialna debata se je vršila v treh oddelkih. Prvi oddelček »Šolsko nadzorstvo«. K debati so se oglasili in priglasili različne izpreminjevalne predloge poslanci gg. Gangl, Reischer in dr. Krek. Sprejetih je bilo nato nekaj malenkostnih sprememb, seveda samo one, ki so ugažale klerikalni večini, vse drugo so klerikalci odklonili. Nato je bil prvi oddelček, ki vsebuje 48 paragrafov, sprejet z glasovi večine. K debati o drugem oddelku »Uredba ustanavljanja, vzdrževanja in obiska javnih ljudskih šol na Kranjskem« so se oglasili z raznimi izpreminjevalnimi predlogi poslanci gg. Gangl, Jarc in Demšar. Tudi tu so klerikalci vse zavrnili, kar jim ni ugažalo. Drugi oddelček je bil sprejet skoro nespremenjen. Tretje poglavje »Pravno razmerje učiteljev na javnih ljudskih šolah«. O službenih prejemkih učnega osebja. »O opravljanju in plačevanju verouka«, »O disciplinarnem postopanju proti učnemu osebju« in »O vpočitvi učnega osebja in preskrbi njegovih ostalih« so priglasili različne izpreminjevalne predloge gg. profesor Reischer, Jarc, Jaklič in Lampe. Pri glasovanju je bil tudi ta oddelček sprejet. Končno je odredil glavar glasovanje še za naslov in uvod, kar je bilo tudi sprejeto, in končno je bil šolski zakon sprejet v celoti, tako, da potrebuje sedaj samo še najvišjega odobrenja.

Nato je prišel na vrsto predlog grofa Margherija, ki meri na to, da stopi prvi del zakona, ki se tiče regulacije plač in pokojnin, kot provizorij takoj v veljavo. Pri tem predlogu je zahteval dr. Triller pomensko glasovanje, kar je glavar tudi dovolil. Naprednjaki in veleposestniki so glasovali za predlog, proti predlogu pa so bili — klerikalci. Ko je glasoval Jaklič proti predlogu, so mu začeli klicati: Bravo Jaklič! V zbornici je nastal hrup, klerikalni poslanci so vpili, ko so uvideli, kako so se vsedli in Jaklič je grozil s pestjo in klical proti dr. Tavčarju: Skandal! Hočete imeti. — Dr. Tavčar: Vi me ne morete žaliti! Konec tega značilnega intermezo je izzvenel v klicu dr. Trillerja: Slava Jakliču!

Nato so prišle na vrsto nekatere resolucije, ki pa so imele isto usodo kot zakon sam. Kar jih je bilo klerikalcem všeč, te so sprejeli. Med glasovanjem so se klerikalni poslanci večkrat oglašali z medklci. Posebno zgovoren je postal poslanec Zajec, katerega je končno glavar sam oškrbnil: Vi, g. Zajec, govorite ves čas, ne da bi vam jaz besedo dal!

Razni predlogi.

Poslanec g. Dermastija je poročal glede podpore pogorelcem v Trebči vasi. Zadeva se odstopa deželnemu odboru s priporočilom, da nakaže primerno podporo iz postavke podpore vsled nezd. — Deželnemu odboru se naroča, da razmotri vprašanje, kako bi se kmečke občine krškega okraja razbremenile glede prispevka za meščansko šolo v Krškem, zlasti ali bi ne kazalo spremeniti meščansko šolo v kako srednjo ali pa strokovno šolo.

Poslanec pl. Šuklje izvaja, da se s tem krškemu mestu ne pomaga. V korist mesta bi bilo morda, da se ustanovi strokovna šola ali spodnja realka. Predlaga resolucijo, da se naroča deželnemu odboru, da izposluje zvišanje prispevka za to šolo iz Stajerske, ki odgovarja številu učencev iz Stajerske.

Peticija učiteljstva meščanske šole v Krškem po poslancu Mazelletu za izdane prispevek c. kr. okr. šolskemu svetu v Krškem, z določitvijo, da ga vporabi za zboljšanje plač učiteljev meščanske šole in za stalno nastavitve ene provizorične učne moči se z ozirom na to, ker ni v proračunu nobene postavke, iz katere naj bi se nakazal izdaten prispevek, odkloni. — Prošnja c. kr. centralnega zavoda za meteorologijo in geodinamiko za letno podporo 200 kron se odkloni.

Prošnja salezijanskega zavoda na Rakovniku v Ljubljani za podporo se smatra z ozirom na postavko deželnega proračuna »Drugi stroški dobrotelstva« z vsoto 15.000 K za rešeno.

Poslanec Jarc poroča o prošnji »Deželne centrale za domovinsko varstvo« za podporo. Prošnja se odstopi deželnemu odboru. — Prošnja Slov. planinskega društva za podporo se odstopi deželnemu odboru. — Prošnja društva »Oesterr. Flottenverein« za podporo se odkloni. — Prošnja društva »Landesverein für Kinderschutz in Kärnten« za podporo se odstopi deželnemu odboru.

Poslanec Demšar poroča glede razdelitve občine Selca. Predlog se odstopi deželnemu odboru v nadaljnjo poslovanje.

Lex Lampe.

Poslanec dr. Pegan poroča glede izprememb in dopolnil sklenjenih zakonskih načrtov in sklepov dež. zbora! Deželni odbor se pooblašča, da sme pred izposlovanjem Najvišje sankcije v tekočem zasedanju sprejetih zakonskih načrtov, oziroma pred izposlovanjem Najvišjega odobrenja deželnozborskih sklepov bodisi iz lastne iniciative, bodisi po želji vlade izvršiti potrebne izpremembe besedila, oziroma dopolnila, v kolikor odgovarja to smislu dotičnih zakonskih načrtov in ne zadeva bistvenih določil. Hkrati se deželni odbor pooblašča, da napravi zakonskim načrtom, ozir. sklepom prevode v tistih premerih, v katerih je bil načrt zakona, ali sklepa oziroma njega posamezni deli, v deželnem zboru sklenjen le v enem jeziku.

Poslanec g. dr. Novak: Ta predlog se pojavlja v tej zbornici v vsakem zasedanju in skoraj imamo občutek, da zakoni, ki se sklepajo v tej zbornici utegnejo pokazati veliko pomankljivost, ki je posledica naglice in površnosti, s katero se vrši v deželnem zboru legislativna dolžnost. Tudi smo mi vsikdar pozdravljali, da se pojem, kar spada pod stilistične in kaj pod meritorne zadeve ne da strogo ločiti, zato smo bili vedno proti tej lex Lampe in bomo glasovali tudi sedaj proti temu predlogu ker nočemo z glasovanjem za predlog vzbuditi sum, da imamo sedaj zaupanje do stranke večine, ki ga nikdar imeli nismo. Simpatičen pa bi bil ta predlog le v slučaju če bi se o njem sklepalo s kvalificirano večino. Za lex Lampe ne bomo glasovali. Seveda je bil predlog sprejet.

Deželnemu odboru se naroča, da čim prej izdela načrt novega načina razmeram primernega ubožnega zakona. K predlogu je govoril poslanec g. Škulj.

Žalitev slovenskega naroda.

Poročevalec Jarc poroča o nujnem predlogu zaradi aprobacije slovensko narodnost žaleče učne knjige »Ebner, Landeskunde von Kärnten«, ki vsebuje deloma nemško-nacionalno politično tendenco, deloma žali slovensko narodnost ali učni etnografske neresnice. V koroških šolah, v katere zahajajo slovenski otroci, se rabita tudi knjigi Frisch und Rudolf »Deutsches Lesebuch I Fibel« in »Liederbuch für allgemeine österr. Volksschulen« v katerih se nahajajo sestavki prononsirano nemško-nacionalnega značaja.

Poslanec Jarc se izpočetka prav neokusno in popolnoma po nepotrebnem zaganja v »Slovenski Narod« ter pripoveduje kako se je vrnila v prvotno poročilo pomota.

Nato govori poslanec g. dr. Novak:

Preseneteni in razočarani smo v tej zbornici res že vajeni. Globoko sem prepričan, da nas najde ta predlog združene brez trpke primise in brez strankarske strasti. Obžalujem, da je poročevalec našel povod, da je zagrabil za bojno struno in izzval nesoglasje, ki bi bilo lahko izostalo, tem lažje, ker z naše strani ni bila niti v tej zbornici, niti v odseku dana niti najmanjša prilika, da bi bilo upravičeno, kar je govoril. V odseku je že poročevalec pojasnjeval, kako se je bil zgodil lapsus zaradi ene besede in vsak mora priznati, da narодно-napredno stranko ne zadeva v tej zadevi nobena krivda. Pa podvržimo vendar strankarski interes narodnemu interesu. V vprašanju ki bi moglo vzbuditi pomisleke, ali je deželni zbor kompetentni forum za

razpravo o takih zadevah, se popolnoma strinjamo z večino, da je in mora biti kompetenten. V Ljubljani zbora deželni zbor vojvodine Kranjske, ki je edina po svoji veliki večini slovenska kronovina. Zato je naravno, da se zanima za vse dogodke, ki se pripetijo na katerikoli točki slovenskega ozemlja. To je pojav čista narodne avtonomije, od katere zahteve ne odnehamo nikdar. Zato najdejo udarci, ki jih trpe naši brati, in boji, ki jih bijejo, globok odmev v naših srcih. Kdor bo pisal zgodovino zatiranih narodov, bo moral zabeležiti v prvi vrsti slovenski narod zaradi številnosti krivic, ki jih je moral trpeti in zaradi brezprimerne vztrajnosti in napora v obrambi svojih obmejnih bratov. Med te štejem v prvi vrsti koroške Slovence. Njih zgodovina bi zaslužila naslov: »Persiflaža § 19. avstrijskih osnovnih zakonov.« Na Kranjskem ima 5% Nemcev nampram 94% Slovencev več pravic, kakor na Koroškem 33% Slovencev nampram 67% Nemcev. Če to konstatiramo, je utemeljena naša ogorčenost. Pritožbe zoper postopanje nampram koroških Slovencev je pritožba proti avstrijskemu političnemu sistemu. Temu sistemu pričakujemo konec. Žalostna pa je zgodovina zlasti koroških Slovencev zlasti po krivdi onih, ki so v prvi vrsti poklicani čuvati ravnopravnost narodov. Neizpodbitna je resnica, da bi morala imeti 1/3 prebivalcev Koroške vsaj polico tretjino onega, kar ima drugi narod, ki stanuje v teh krajih. Pa pogledite v katerikoli zastop. Slovenec je bela vrana. To ni samo zahteva idealnega značaja, marveč za naš narod tudi krušnega pomena. Zlasti težaven pa je za Korošce položaj, ker imajo na tistem mestu, kjer je v prvi vrsti kompetenten govoriti o takih stvareh, enega samega zastopnika. Po čegavi krivdi, danes ne razmišljamo. In kako je s šolskimi razmerami? Vzemimo le šolo družbe sv. Cirila in Metoda v Vodičji vasi, ki v zvezi vsem predpisom in odlokom ne more priti v življenje. Isto križavo pot je hodila, in bojim se, bo še hodila, kakor druga taka šola v Studencih pri Mariboru. Nihče nam ne more zameriti, če protestiramo proti učnim knjigam za ljudske šole, ki so za pravno državo nekaj nezasižanega. Vsaka beseda, ki je v teh učnih knjigah napisana, napravi na koroške Slovence žaljiv vtis in zastopnik veleposestva je moral v odseku sam lojalno priznati, da bi po njegovem mnenju gotova mesta iz teh knjig boljše izostala, dasiravno taji njih globoko žaljivost. Jaz pa pravim, da v učnih knjigah, namenjenih za šole, ki jih obiskujejo otroci dveh narodnosti, ne sme biti mesta, kjer bi se povzdigovala ena narodnost nad drugo, ena kultura ali morala nad drugo. To škoduje tudi celi koroški deželi, ker se en del te dežele opisuje kot nazadnjaški. Knjiga pa vsebuje tudi historične neresnice če pravi, da silijo Slovenci v nemško ozemlje, dočim je le res, da so nazadovali. Nad vse žaljivo pa je tudi pačenje naših slovenskih imen. Krivda pa leži tudi na nas, da smo prišli na vse to šele leta 1914, dočim so bile te knjige v rabi že leta 1911.

Poslanec grof Barbo priznava deloma upravičenost očitkov, dasiravno skuša na drugi strani slikati zadevo kot manj pomembno, kakor jo skušajo predstavljati slovenski poslanci. Pravi, da se je že bal podobnih dogodkov, kakor leta 1908 in obsoja, če pišejo učne knjige neresnice o drugi narodnosti.

Končno govori še dr. Krek, ki tudi utemeljuje upravičenost kranjskega deželnega zbora kritizirati razmere na Koroškem. Nato je bil sprejet sledeči predlog:

Deželni zbor vojvodine Kranjske protestira proti žaljenju slovenske narodnosti v učni knjigi, aprobirani od naučnega ministrstva in proti temu, da se rabijo v koroških šolah, v katere zahajajo tudi slovenski otroci, knjige s prononsirano nemško-nacionalno tendenco in zahteva v tem oziru od c. kr. vlade nujne remediure.

Krajevna občina Oselica se razdružijo tako, da se iz nje izloči davčna občina Leskoveca in ustanovi kot samostojna krajevna občina Leskoveca. Poslanec grof Barbo poroča o razdružitvi občine Mooswald. Se dovoli.

Pobiranje občinskih določil nad 100% na vse direktne davke razen osebnih dohodarine in plačarine po zmislu člena II. zak. z dne 24. junija 1898, dež. zak. št. 33, t. j. plačarine od službenih prejemkov dvornih, državnih, deželnih in javnih zakladnih uradnikov, kakor tudi od službenih prejemkov dušnih pastirjev, oziroma njihov kongruie se dovoli sledenim občinam in sicer: Čelje, Dolenja Podgora, Bukovje, Šmihel pri Postojni, Semič, Ustje, Jablanica, Hrenovci, Vrabče, Stari trg pri Ložu, Sv. Križ pri Svibnem, Trava, Lože, Adlešiči.

Čeplje, Trnovo, Polšnik, Košana, Planina pri Vipavi.

Za mesto Postojna izvrši naj deželni odbor predvsem revizijo mestnega gospodarstva. Potem se deželni odbor pooblašča, da na podlagi podatkov te revizije dovoli za to davčno občino potrebno nad 100% doklado na direktne davke in izposluje Najvišje potrjenje.

Deželnemu odboru se naroča, da vse potrebno ukrene, da se čim prej napravi brod čez Krko v St. Petru pri Novem mestu. Predlog podpira tudi poslanec Zurc.

Deželni odbor in deželna vlada se pozivljata, da pri železniški upravi izposlujeta vstavljenje brzovlaka št. 4 v Postojni tudi v mesecih od 1. novembra do zadnjega aprila. K predlogu stavi poslanec pl. Šuklje predlog, da se stori isti poziv za vpeljavo brzovlakov Zidan most-Zagreb in obratno k gotovim vlakom. Odsekov in dodatni predlog se sprejmeta.

Deželnemu odboru se naroča, naj se obrne na c. kr. vlado s pozivom, da z ozirom na pomanjkanje krme radi suše zadnjih let ter opustošenja po črvi izposluje pri ministrstvu za notranje zadeve izdatno državno podporo za nakup krme, zlasti močnih krmil revnim in malim živinorejcem v prizadetih občinah, da bodo mogli preživeti živino vsaj do poletja. Pri tozadevnih podporah naj se v prvi vrsti ozira na živinorejske zadruge in kmetijske podružnice. Zbornica ni bila sklepna. Predsednik baron Liechtenberg, ki je bil med tem prevzel predsedstvo, konstatira, ko se je zbralo dosti poslancev, da je predlog sprejet.

Deželni odbor in c. kr. deželna vlada naj ukreneta vse potrebno pri c. kr. pošttem in brzovlakovnem ravnanju v Trstu, oziroma pri trgovskem ministrstvu, da se vožna pošta med Vipavo in Colom čim prej uvede. Nadalje naj se uvede peš-pošta med Colom in Črnim vrhom.

Poslanec Perharc predlaga resolucijo glede poštne zveze med Idrijo in Vipavo. Sprejeto.

Deželnemu odboru se naroča, da poveri enemu izvedencu deželnega kulturnega urada skrb za povzdigo reje drobnice. Iz postavka v deželnem proračunu za rejo drobnice naj dovoli deželni odbor primeren znesek za nakup plemenskih ovac in ovnov, ki se naj dajo malim kmetovalcem v postojnskem okraju, ki se za to zglaše.

Samostojni predlog poslanca Gangla za zopetno ustanovitev gozdarske šole v Idriji. C. kr. poljedelsko ministrstvo se pozivlja, naj v Idriji zopet ustanovi, oziroma otvori gozdarsko šolo, ki je pred leti v imenovanem mestu že obstojala. S poukom naj se prične že ob začetku prihodnjega šolskega leta. Sprejeto.

C. kr. deželna vlada se pozivlja, da z vsemi ji na razpolago pristojnimi sredstvi deluje na to, da se na c. kr. državni obrtni šoli v Ljubljani osnuje preiskuševališče za stavbne materialije.

K zadevi govori poslanec pl. Šuklje v smislu svojega nujnega predloga, ki smo ga že prinesli, v katerem zahteva stavbno strokovno šolo. Sprejeto.

Deželnemu odboru se naroča, da po svojih inženirjih da pregledati cestno progo Kočevje-Fara pri Kostelu, izdelati načrte in strokovnike za preložitve klancev in vse potrebno ukrene, da se cesta bolj položno izpelje. Sprejeto.

Deželnemu odboru se naroča, da po vseh močeh pospešuje zgradbo deželne ceste Rob-Lužarje, da pošlje v Retje deželnega strokovnjaka, ki naj preišče odnotne vodne razmere in stori vse, da se preskrbi za Retje potrebno vodo za ljudi in živino. Nadalje, da stopi v dogovor s cestnima odboroma litijskim in radeškim glede izdelave poti za vlako ob Savi v redno cesto ter naj se obenem obrne na c. kr. ministrstvo za javna dela in c. kr. vojno upravo za državni prispevek v svrhu pokritja v to potrebnih stroškov.

Prošnje čebelarjev iz kamniškega in kranjskega okraja se odstopajo deželnemu odboru, da se pri izdelavi zakonskega načrta o varstvu čebelarstva ozira na v teh petičijah navedene razloge, oziroma potrebe varstva čebelarstva. Deželnemu odboru se naroča, da čim prej predloži zakon o varstvu čebelarstva.

Prošnja za cestno zgradbo Polhov gradec-Mala voda se odstopi deželnemu odboru.

Prošnja posestnikov iz Trebni vrha, Starihoverha, Lipovca, Nestople vasi, Brezje in Pugleda glede naprave vodovoda se odstopa deželnemu odboru, kateremu se naroča, da potrebno ukrene, da se vodovod čim prej napravi.

C. kr. ministrstvo za javna dela se pozivlja, da ustanovi v Idriji obrt-

no delavnico. (Samostojni predlog poslanca Gangla.)

Peticije posestnikov davčne občine Stala, občine Čermošnice za prevzetje ceste Čermošnice-Travnik med deželne ceste se odkaze odseku.

Deželnemu odboru se naroča, naj se obrne na visoko c. kr. ministrstvo za javna dela, da se pri odaji del v Idriji posebno ozira na domače ponudnike.

Deželnemu odboru se naroča, da dogovorno s c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ustanovi v Belokrajini prašičerejsko postajo, na kateri naj se Turpolsko plemo vplje.

Naroča se mu nadalje, da vse potrebno odredi za nadaljevanje zgradbe ceste Smerečje - Žiri istotako, da pospeši zgradbe ceste Borovnica - Pokojšica - Bezuljak, za katero se je izrekel Vrhnjski cestni odbor.

Naroča se, da opozori železniško ministrstvo na nedostatke glede prelazov na dolenskih železniških progah ter vse potrebno ukrene, da bodo vsaj na vseh prelazih čez železniško progo z velikim prometom vozov napravile se potrebne zatvornice.

Poslanec pl. Šuklje zagovarja to predlogo ter prosi, da izposluje deželni odbor v istini hitrejšo vožnjo na tej progi.

Zaradi otvoritve stavbene strokovne šole v Ljubljani se predlaga: C. kr. deželna vlada se pozivlja, da izposluje na c. kr. državni obrtni šoli v Ljubljani uvedbo stavbene strokovne šole. (Sprejeto.)

Poslanec pl. Šuklje stavi dodatni predlog, da izposluje deželni odbor od vlade izpremembo določil v smislu, da se ustavijo omejene koncesije za cel pomej mesta Ljubljane in druga večja mesta, eventualno naj se začasno sistira izdajanje vseh takih koncesij.

Opozorja končno, da je obrtna šola odprta tudi dekletom, ki se lahko izuče v stavbne uradnice. Posl. Jarc govori proti temu predlogu. Poslanec pl. Šuklje replicira. (Odklonjeno.)

Zgradba vodovoda v sodraški, ribniški in kočevski dolini naj se pospeši. C. kr. vlada se pozivlja, da izvrši vse priprave za ustanovitev ekspoziture okrajnega glavarstva v Ribnici, dokler se pa to ne zgodi, naj se vrše uradni dnevi c. kr. glavarstva v Ribnici vsaj vsak teden.

Upravna hudournika Močilnik v vipavski dolini se naj pospeši.

Uvede se mitnina 1 K od avtomobilov in motornih koles na reški deželni cesti, enako na deželnih cestah na Rakeku in na Bloški polici.

Po okrajnem cestnem odboru v Kranju predloženi načrti radi preložitve deželne ceste Tenetiše - Mlaka naj se prouče in spopolne, s preložitvijo naj se v tekočem letu prične.

Upravna hudournika Močilnik v Vipavski dolini se odobri.

Deželni glavar naznani, da se nadaljuje seja v torek 3. marca ob 1. popoldne ter sklene zborovanje ob 2. uri in 15 minut ponoči.

Poslanec dr. Rybař v Pragi.

Kakor smo že na kratko poročali, je imel državni poslanec dr. Otokar Rybař preteklo soboto na češki visoki šoli za politične znanosti v Pragi predavanje o zgodovini političnega življenja Slovencev.

Predavanje se je vršilo v prostori Narodnega kluba. Prostorna dvorana je bila nabit polna češkega občinstva, ki je z napeto pozornostjo poslušalo zanimiva izvajanja govornikova. Dr. Rybař je govoril slovenski, kar pa poslušalcev ni čisto nič motilo, ker so govornika popolnoma razumeli. Pri predavanju je bila navzoča vsa slovenska kolonija praška in številna jugoslovanska dijaštvo. Med poslušalci so bili: župan praški dr. Karel Groš, poslanec dr. Karel Kramarč, ekselencia vitez dr. Randa, dvorna svetnika Heyrovsky in Čelakovsky, predsednik trgovske zbornice I. Otto, občinski svetniki Emmler, Myslik in Bolina, poslanca dr. Tobolka in Čech, inspektor Weigner, profesorji Kadlec, Friedrich, Bala, Vacek, Petřík in Lukaš, poštni ravnatelj Kraus, podžupan žižkovski I. Kotland in mnogo drugih odličnih mož. V imenu kuratorija češke visoke šole za politične znanosti je pozdravil predavatelja poslanec dr. Karel Kramarč, ki je v svojem pozdravnem govoru želel Slovence, da bi izvojevali svoje narodno zedinjenje in si s tem ustvarili pogoje za uspešen narodni razvoj in napredek.

Nato je dr. Rybař, navdušen aklamiran od vseh navzočih, obširno in izčrpno govoril o zgodovini političnega življenja Slovencev od prvega početka pa vse do današnjih dni. Predavanje je bilo pregledno in povsem objektivno, da so si lahko češki poslušatelji ustvarili jasno in

resnično sliko našega političnega razvoja.

Posebno pozornost je vzbudil predavatelj, ko je opisoval razmere in težke narodne borbe, ki jih bijejo Slovenci za svoje pravice v Trstu. Ko je vzkliknil, da ni morda daleč čas, ko se ne bo več reklo »Trst v Italiji«, marveč »Trst v Sloveniji«, je vsa dvorana zagrmela navdušenega ploskanja in pritrdjevanja.

Ko je dr. Ryba končal svoja izvajanja, je govoril še dr. Kramar, ki je poudarjal sličnost političnih borb na Češkem in Slovenskem ter želel slovenskemu narodu najlepšo bodočnost.

Kulturna slavnost v Zagrebu.

V nedeljo se je vršila v Zagrebu velika kulturna svečanost, ki so se je udeležili Srbi, Hrvati in Slovenci.

Proslava stoletnice rojstva črnogorskega kneza in velikega srbskega pesnika Petra Petrovića Njegoša je bila prireditev, kjer se je prvič manifestiralo pred vsem svetom kulturno edinstvo jugoslovanskega naroda — Slovencev, Hrvatov in Srbov.

Svečanost je priredilo srbsko akademsko društvo »Njeguš« v Zagrebu, ki je obenem slavilo tudi desetletnico svojega obstanka.

V nedeljo dopoldne ob 10. uri je bila v veliki dvorani glasbenega zavoda slavnostna akademija.

Dvorana je bila okusno dekorirana z zelenjem, v ozadju so bile slike Petra Petrovića Njegoša, Strossmayerja in Prešerna, ovite s srbskimi, hrvaškimi in slovenskimi trobojnicami.

Dvorana je bila natlačeno polna občinstva vseh slojev in stanov. Splošno pozornost je vzbujala deputacija iz Črne gore. Črnogorsko naučno ministrstvo je zastopal Laze Popović, ravnatelj gimnazije v Plovlju, mestno občino četinjsko župan Spasoje Piletić in konzul na razpoloženju Aleksa Martinović, črnogorsko narodno skupščino (parlament) podpredsednik Gavril Cerović, četinjsko čitalnico pa profesor Drago Matanović. Vsi črnogorski gostje so bili v dragoceh, slikovitih narodnih nošah.

Akademijo je s kratkim nagovorom otvoril predsednik akademičnega društva »Njeguš« pravnik Gavro Milošević, ki je imenoval za predsednika Srba pl. Budisavljevića, za podpredsednika pa Hrvata dr. Šurmina in Slovenca dr. Ilešiča.

Vpokojevali veliki župan Bude pl. Budisavljević se je v kratkem govoru zahvalil na izvolitvi, označil velik pomen pesnika Njegoša in izrazil svoje veselje, da so na to kulturno svečanost prihiteli gostje »z vseh strani juga slovenskega«, gostje, ki jih je združila in zedinila bratska ljubav in težnja za kulturno ujedinenju našega trojimenkega naroda.

Kot prvi je govoril o mladosti in razvoju pesnika Njegoša belgradski vseučiliški profesor Pavle Popović.

O Njegušu in njegovih zvezah s Hrvati je govoril zagrebški vseučiliški profesor dr. Gjuro Šurmin. Sliko, ki sta jo podala Popović in Šurmin, Srb in Hrvat, je izpopolnil Slovenec dr. Fran Ilešič, ki je govoril o Njeguševih stikih s Slovenci. Vsi govorniki so bili sprejeti z velikim navdušenjem. Nato je prečital dr. Janjić iz Beograda razpravo »Znane jugoslovanske propovedi« dr. Nikole Velimirovića iz Beograda o Njeguševem nacionalizmu. Dr. Velimirović, ki se je osebno hotel udeležiti proslave, je zemunska policija prisilila, da se je na potu v Zagreb moral vrniti v Beograd. Velimirovićeva duhovita razprava je napravila globok vtisk.

Nato so se prečitali brzojavni pozdravi, ki so došli iz vseh krajev slovenskega juga — od Ljubljane do Dojran.

Akademijo je zaključila himna »Slovenec, Srb, Hrvat«, ki so jo skupno zapeli hrvaško akademsko pevsko društvo »Mladost«, srbsko akad. pevsko društvo »Balkan« in slovenski kvartet.

Zvečer je bila v Hrvatskem Domu velika jugoslovanska beseda, ki se je udeležilo na tisoče občinstva. Pri besedi so sodelovali gg. Vučković, Pavić in Kraut ter razna društva, na čelu jim »Mladost«, »Balkan« in slovenski kvartet Završan iz Ljubljane. Na komerzu so govorili razni ugledni jugoslovanski književniki in politiki. V imenu belgradskega dijaštva je govoril Bogdanović, v imenu praških dijakov dr. Leončič, v imenu slovenskih pa Vinko Zorec.

Ta svečanost je bila ena največjih manifestacij slovensko-hrvaško-srbskega kulturnega in narodnega edinstva, kar se jih je kdaj priredilo na slovenskem jugu.

Vstaja v Epiru.

Severni del Epira ima, kakor je znano, po sklepu londonske poslanske konference pripadati Albaniji, dasi je prebivalstvo ali grške narodnosti, ali pa simpatizira z Grško. Sprva se je grška vlada upirala temu sklepu in izjavljala, da se grška armada ne bo umaknila iz Epira. Ko pa so Orki uvideli, da velesile nepremično vstajajo pri svojem sklepu glede Epira, so si premislili in izjavili, da bodo grške čete ob določenem roku zapustile epirsko ozemlje. To svojo obljubo hoče grška vlada izpolniti že tekom prihodnjih dni. Ker pa se prebivalstvo v Epiru boji albanskega gospodstva, si je sklenilo samo pomagati in je proklamiralo splošno vstajo, čim zapuste grški voji deželo.

Na čelu revolucionarnega gibanja stoji Zografos, ki je sestavil za Epir poseben revolucionarno vladno. Zografos je Epirot, a ima posest tudi na Grškem. V grški politiki je igral že veliko vlogo. Ko je bil Rhalli ministrijski predsednik grški, je Zografos opravljal posle zunanjega ministra.

Kakšen je cilj revolucionarnega gibanja, na katerega čelo se je postavil Zografos, se ne more natanko vedeti.

Optimisti vedo povedati, da Zografos ne zasleduje drugega smotra, kakor da izvojuje epirskemu prebivalstvu jamstvo za varnost življenja in lastnine. Revolucionarji si hočejo zagotoviti svobodo bogoslužja in šol, predvsem pa, da bodo varstveno službo v Epiru opravljal takozvani sveti bataljoni pod poveljstvom nizozemskih častnikov. Po teh poročilih bi torej epirski vstaji priznavali albansko suvereniteto.

Toda tem poročilom ni mnogo verjeti, kakaj vesti, ki prihajajo iz dežele same, niso take, da bi se moglo verjeti optimistom kakor da bi bila vstaja v Epiru pravzaprav samo nedolžna igrača.

Iz Santi Kvarante namreč javljajo, da so tamkaj proklamirali splošno vstajo in proglasili avtonomijo. Vstaji so odstavili dosedanje oblasti ter se polastili mesta.

Tudi v Delovinu je prebivalstvo proglasilo vstajo.

V mestu samem je 1500 oboroženih vstašev, na potu v mesto pa se jih nahaja še 2000.

Med tem pa se pripravljajo grški voji, da se umaknejo iz Epira.

V Korici je razglasil general Papulas, da je grška vlada že izdala ukaz, da naj grške čete zapuste Epir, in pozval prebivalstvo, naj prizna albansko gospodstvo. Vsled tega se je polastilo vsega prebivalstva veliko razburjenje in čisto gotovo je, da bo tako v Korici, kakor tudi v Argirokastri izbruhnila revolucija, čim se umaknejo čete. Zdi se torej, da bo vsa Južna Albanija v ognju baš v trenutku, ko bo stopil na albanska tla princ Wied, od velesil določeni vladar albanski. Ali bo mogel vdušiti to vstajo, to je veliko vprašanje.

Stajersko.

Iz Brežic. Naš »Sokol« bo obhajal letos desetletnico z večjo slavnostjo. Dan se še določi kasneje.

Iz Brežic. V nedeljo, 22. februarja, je priredil brežiški Sokol maškeraado. Vse priprave je vodil marljivi sokolski delavec brat Holý tako, da smo se upravičeno lahko nadejali lepega uspeha. Nismo se varali. Obisk je bil nad vse pričakovanje dober. Došlo je zlasti mnogo prav krasnih mask. Dobro razpoloženje, katero so povečali še posamezni šalivi prizori, ples itd. V splošnem je pa bil vsopred kaj srečno izbran. Da je prireditev tako sijajno uspeša, so pač v prvi vrsti pripomogli dragi gostje iz bratske Hrvaške. Kadar je le kaka veselica, ne zamude prilike, da nas ne bi posetili v večjem številu. Bodi jim izrečena iskrena zahvala, posebej še gosp. Šribariju, ki je s svojo priznano naklonjenostjo privedel marsikaterega gosta. Prav nič pa ni zaostajalo tudi naše Posavje; predvsem je prednjačilo s častno udeležbo Krško. Tako smo tudi videli goste iz Bizelskega itd. Ob udeležbi tolikih gostov je pač umavno, da se je razvila živahna zabava, ki je bila do ranega jutri. Skratka: imeli smo se prav dobro; bil je v resnici lep večer, ki nam ostane dolgo v spominu.

Za ustanovitev poštne urade v Guberju pri Celju prinaša simpatičen dopis tudi grška »Montagszeitung«, v katerem utemeljuje to zadevo na isti način kot že ponovno »Slov. Narod«. Želeti bi bilo nujno, da bi grško pošto ravnateljstvo vendar že enkrat kaj storilo. Neznosno je, kako se pri nas najpotrebnejše stvari zavlačujejo in bagatelizirajo.

Obdanske volitve v Želcu so se vršile v soboto dne 28. februarja. Zmagali so s velikimi vočicami v drugem

in tretjem razredu kandidatje narodne stranke nad klerikalci, v prvem razredu pa se klerikalci sploh volitev niso udeležili. V drugem razredu so dobili narodnjaki 22, klerikalci 9 glasov in v tretjem razredu narodnjaki 159, klerikalci 42 glasov. Pri teh volitvah so klerikalni glasovi nazadovale. V Želcu ne bo cvetla klerikalnem pšenica! Svojim žalskim somišljenikom pa na ti častni zmagi prisrčno čestitamo!

Iz Voljnika. Tu je umrla gđ. Franjica Gmajnarjeva, stara 24 let. Bilo je mirno in tiho dekle, ki je pa z največjo vneto in veseljem sodelovala pri raznih narodnih prireditvah. Naj ji bo ohranjen med nami blag spomin!

Iz Ormoža. S 1. marcem je na novo otvorena druga zveza med ormoškimi in ivanjkovskim poštним uradom. Sel bo odhajal ob 4:45 iz Ivanjkovec v Ormož in se vračal ob 9:— zvečer v Ivanjkovec. Na že obstoječi vojni pošti zvezi se s tem ne spremeni ničesar.

Od Sv. Lenarta v Slovenskih goricah. Kaplan Bosina častni občan, Roškarju pa župan občine pri Sv. Jurju v Slovenskih goricah. Človek bi mislil, da je to predpustna šala, a »Slovenec« to poroča z vidnim zadovoljenjem, da se je posrečilo tega vrlega kaplana, ki je vključ vsem pomiloščenjem vendar le bil krivim spoznan hudodelstva težke telesne poškodbe, spravi do častnega občanstva pri Sv. Jurju. Čast »dičnemu orjaku« Roškarju, da se mu je to posrečilo; zdaj vidimo na obeh teh junakih, kako se pri nas »naprej pride«. Klerikalnim občinam pa priporočamo, da si naroče pri državnem pravdniku v Mariboru imenik vseh, ki so zaradi težkih poškodb obsojeni; je še veliko kandidatov za častne občane.

Anton Preložnik iz Varberka je voljen županom in »Slovenec« ga navdušeno pozdravlja kot »iskrenega svojega privrženca«. Da bo de navdušenje še večje, povemo častilec tega župana še to, da je ta iskreni poštenjak bil od Leopolda Horvata iz Grajenšaha obdolžen, da je lovski tat, »od šolarskih let in še zdaj kot župan«. Nato je Preložnik tožil Leopolda Horvata, kateri pa je ponudil dokaz za resnico svoje obdolžitve in bil pri okrožnem sodišču v Mariboru — kjer se je mnogo govorilo o tujih zajcih, srnah in jazbecih, dne 18. februarja t. l. oproščen. Če niso razmere čisto abnormalne postale, potem iskreni gosp. Preložnik ne bo dolgo županil.

Slovanska čitalnica v Mariboru priredi letošnji III. društveni večer v soboto dne 7. marca t. l. v mali dvorani Narodnega doma. Spored: Predavanje o ustoličenju koroških vojvod, deklaracija in solospesi.

Iz Maribora. V soboto so mariborski nemškonskonalni klikovci v mestnem svetu in na shodu pri Gambirinu protestirali proti uvedbi proporc za občinske volitve. »Razlogi« tega protesta so isti kot v Celju: če se uvede proporc, smo mi, klikovci, ob sedanjem neomejeno oblasti! Te »razloge« so seveda lepo pokrili s frazami o »ogroženem nemstvu«, o »nemiru in narodnostnem prepiru« v občinskih sejah itd. Iz Ptujja še nismo slišali nobenega protesta. Radovedni smo, kake razloge proti proporc bodo tam navedli. O »ogroženem nemstvu« bo tam malo težje govoriti, kajti tam zahteva proporc z vso odločnostjo tudi — schönererijanska manjšina.

Iz Maribora. Dr. Korošec je navdušeno govoril v deželnem zboru za železnico Travnik-Maribor. Strmeli smo nad puhloglavimi našimi politikastri. Poleg Korošca je pač profesor Vrstošek voditelj naše štajerske politike. In baš ta veleduhoviti naš prvak je pred šestimi leti priobčeval serijo ostrih člankov v Südsteirische Presse zoper isto železnico. Takrat so naši Nemci mislili, da se vsi Slovenci strašno bojimo te železnice in ravno Vrstoškov članki so razpalili živahno agitacijo. Stvar je že nekoliko zaspala. Sedaj pa pride dr. Korošec z ravno nasprotnim govorom. Kako naj imajo Nemci nas za resne močje? Eno kakor drugo je bilo nepotrebno. Zoper dotično železnico se bojevati, nam ne kaže, ker se vsaka zadeva, ki je v narodnostnem oziru nevarna, favorizira od deželnega odbora in vlade. Za to železnico navduševati se, pa nimamo vzroka, ker pride v prvi vrsti na prid Nemcem in povrh tega iz kraja, kjer ne bo de tovarnega, ne osebnega prometa, ampak bo pasiva in torej le v breme deželi. Mislite raji na Slovenske gorice, na plodoviti šentlenski okraj! Tam pa Nemci in klerikalci celo proti skromnim avtomobilnim zvezam intrigirajo. Korošec in Vrstošek sta ustrelila vsak svojega kozla.

Kmetijska podružnica za ptujsko okoliščino priredi na praznik dne 19. marca ob 9. dop. pri gospe Zupančič javno predavanje. Govori deželni živinorejski nadzornik Martin Jelovšek.

Kmetijska podružnica za ptujsko okoliščino priredi na praznik dne 19. marca ob 9. uri dopoldne pri gospe Zupančič v Ptujju zborovanje govodo- in konjerejev ptujskega okraja. K zborovanju pride tudi zanesljivo gospod živinorejski nadzornik Martin Jelovšek, ki bo de predaval o živino- in svinjerji.

Iz Ptujja. »Slovenec« priporoča »liberalnim« posojilnicam, naj odpišejo vrednost akcij žalske delniške pivovarne. Ta skrb je vredna protislužbe. Zato priporočamo ljubljanski klerikalni zadrugi zvezi, naj že vendar enkrat odpiše tiste izgube, katere je imela na Stajerskem pri konsumnih zadrugah (Frankolovo, Rečica, Laški trg, Marenberg, Leskovec pri Ptujju) in nekaterih jetičnih klerikalnih posojilnicah. Priporočali bi ji v našem okraju, da že vendar izbrše tistih 9000 K izgupe kmetijske zadruge v Leskovcu, za katere so hoteli odreti naše štiri kmete, kar pa se jim ni posrečilo. Priporočamo revizorjem avstrijske zveze, da enkrat pregledajo natančno knjigovodstvo klerikalne Zveze v Ljubljani, v kolikor isto zadeva te neizterljive terjatve.

Akad. t. hn. društvo »Tabor« v Gradcu ima svoj III. redni občni zbor dne 6. marca ob 8. zvečer v prostorih »zur Universität«, Gartengasse 18.

Koroško.

Koroški deželni zbor. V petkovi večerni seji se je nadaljevala debata glede zakonov o šolski reformi. Kot prvi je govoril poslanec Grafenauer, ki je povedal Nemcem precej trpkih očitanih. Med drugim jim je rekel: Vi živite v bolni domišljiji, da ni bilo pred Germani nikogar na svetu in da po Germanih tudi nikogar ne bo. Mislite, da je bog ustvaril svet in zemljo in oba sta bila nemška. — Razvila se je nato živahna debata, nakar so bili predlogi sprejeti.

Drobne vesti. V okolici St. Vida je pogorelo posestvo Jurja Dorerja iz St. Vida. Posestnik je krit z zavarovalnino, pač pa trpi veliko škodo namenjnik Stienwender, ki je prišel ob celo ime. — Po nekaterih krajih Zgor. Koroške je zapadel nov sneg. Pritisnil je tudi hud mrz. Nekateri kraji izgledajo tako, kot bi se pričela v njih druga zima.

Primorsko.

Umrl je v Rojano vrl narodnjak 85letni Ivan Marija Piščanec.

Hrvaška šola v Trstu Italijanom še vedno ne da miru. Venomer se zagajanje v Hrvate, obenem pa tudi v Slovence in kličejo na pomoč vse sile, posebno nemške, da bi jim pomagali v tem obupnem položaju. Pomisli človek, v Trstu, pa hrvaška šola. Še čudno, da ne pravijo, da hočemo Trst kar pohrvatiti. V tej šoli, ki ni nič drugega, kot zadoščenje pravici in izpolnitev zahtev hrvaških staršev, ki imajo, kot vsak narod, pravico zahtevati, da poučuje deco učitelji v domačem jeziku, pa vidijo Lah naenkrat politično ozadje. V tej šoli vidijo samo nekako pretvezo, pod katero naj bi se pridobili vsi Hrvatje v naši in v drugi polovici naše države za skupen kombiniran napad na italijanski značaj mesta Trsta. V šoli vidijo bojno sredstvo. Če rabijo Italijani in njihovi zavezniki Nemci svoje, za bojna sredstva proti sosednjim narodom, so si dali s tem slabo pričevalo in utisnili so si pečat, da trgajo tuje otroke drugemu narodu in jih odtujujejo domovini. Mi Slovenci in tudi Hrvatje smatramo naše šole v prvi vrsti za kulturno sredstvo prve vrste, v drugi vrsti pa šole in to samo z ozirom na napade tujcev, kot obrambno sredstvo za našo deco. — Dobro pove Italijanom neki dopisnik v tržaški »Edinosti«, ki pravi: Če ima borna hrvaška ljudska šola v Trstu toliko pomena, v koliko večji meri bi bilo laško vseučilišče sredstvo za utrjevanje politične pozicije Italijanstva v teh po večini slovenskih pokrajinah. Dalje pravi: Italijanski vseučilišče v Trstu bi tvorilo največjo nevarnost za vso narodno in politično pozicijo Hrvatov in Slovencev v Trstu in v naših obmoških pokrajinah. To so priznali Italijani s svojo gonjo proti hrvaški ljudski šoli, ne da bi mislili, kako so si zmešali karte, iz katerih vidimo prozorno njihovo igro. Slovenci in Hrvati so torej upravičeni, da se upirajo proti laški univerzi toliko časa, dokler ne dobe kompencacije, ki bi v polni meri odtehtala tisti pridobitke, ki bi pripadel Italijanstvu po ustanovitvi italijanske univerze v Trstu.

Za domačine. Te dni se bo pričelo v Trstu zopet z več novimi občinskimi deli. Brezposelni domači delavci naj se zglašajo, ker je določeno, da se morajo jemati v delo domačini.

Unorna mornarja. Kapitan parnika »Magyar Ország«, last družbe »Atlantica«, je naznanil pri pomorski

oblasti na Reki, da sta se uprla med vožnjo dva mornarja, Turka Omar Abdulah in Mesmet Usah. Napadla sta kapitana in ga pretepla. Kapitan je dobil precej težke poškodbe. Obmejna policija je aretirala oba Turka.

Drobne vesti. Na parniku »Frigito« Avstro - Americane, so padli trije delavci z nekega trama več metrov globoko. Vsi trije so smrtno nevarno poškodovani. — Iz Trsta poročajo, da se je ustrelil 23letni topničar 4. topničarskega polka Andrej Barta. — Aretirali so v Trstu nekega Mario Marinsicha, ker je poveril svojemu gospodarju več blaga, katerega je prodal, denar pa potrošil.

Dnevne vesti.

+ Mestne in deželne doklade. Mestno prebivalstvo in zlasti Ljubljana plačuje davke za celo deželo, pa nima od tega nič, prav nič. Klerikalci vedno lažejo, da kmetstvo ljudstvo Ljubljano živi. To je naravnost nesramno pačenje resnice. Če bi Ljubljana morala živeti od tega, kar ji daje kmečko ljudstvo zaslužiti, bi kmalu izumrla. Ljubljana je v prvi vrsti uradniško mesto, kajti te ogromne vsote gotovega denarja, ki pridejo mesec za mesecem med ljudi, so glavni zaslužek. Tudi kmečko ljudstvo ima od tega velikanski dobiček, to priča bogata ljubljanska okolica, ki bi pač malo drugače izgledala, če bi ne bilo v Ljubljani uradništva. Ljubljana plačuje za deželo veliko več na določadah, kakor pa bi bilo primerno dobičku, ki ga ima od kmečkega ljudstva, nasproti pa ima kmečko ljudstvo velikanski dobiček od Ljubljane. Če bi kmečko ljudstvo v ljubljanski okolici ne dobivalo toliko denarja iz Ljubljane, bi pač ne bilo nič na boljšem, kakor kmečko ljudstvo kje na Dolenjskem, ki kar gineva v uboštvu. Med dobičkom, ki ga ima Ljubljana od kmečkega ljudstva, še primere ni z dobičkom, ki ga ima kmečko ljudstvo od Ljubljane. Zato je pa tudi urnebesna krivica, da mora Ljubljana kraveti za celo deželo, dočim njej sami še za najpotrebnejše stvari manjka sredstev. Klerikalni sleparji pisarijo zdaj, ko bi prebivalstvo najraje z vilami in kosami šlo nadnje, vsakovrstne laži o ljubljanski mestni upravi in o mestnih določadah. Pribijamo le eno: od mestnih doklad ima vse korist mestno prebivalstvo, od doklad, ki jih mesto plačuje za deželo, pa nima mestno prebivalstvo nobene koristi, ta denar se porabi za namene, od katerih mestno prebivalstvo nič nima. Zato je pa nečloveško, da se mestnemu prebivalstvu izprejšajo velikanske vsote za tuje koristi, mestu samemu pa se še živeti ne pusti.

+ Razkritje poslanca Reiserja. Pod tem naslovom smo včeraj prinesli notico o zvišku deželne doklade na državno užitnino. Navedli smo samo en primer glede zvišanja doklad na užitnino od klavne živine. Razume se samoočedi, da je v enaki meri zvišana doklada na druga živila: vino, vinski in sadni most, klavno živino, teleta, ovce, jagnjeta, prašiče, meso in klobase. Med tem ko je na deželi zvišana deželna doklada od 40% na 145%, je v Ljubljani zvišana od 40% na 174% od državne užitnine. Nova deželna doklada je za 335% večja od prejšnje v Ljubljani.

+ Ni jim všeč. Z velikanskimi dokladi naj kranjsko prebivalstvo, zlasti pa ljubljansko, plača zapravljivost, brezvestnost in požrečnost klerikalcev. Mestno prebivalstvo naj kravi, da bodo klerikalci svojim agitatorjem zidali hleve in kupovali prašiče in krave, da bodo pokrivali deficite, ki jih povzročajo dolgoristi farji po različnih zadrugah, da bodo s podporami basali žepe svojih pristašev, žrli pri dietah itd., itd. A ne samo to; klerikalci bi radi, da bi prizadeto prebivalstvo moralo še lepo molče in vdano prenašati zvišanje doklad. Nevoljni so, da se je zdaj narodno — napredna stranka pritožila na cesarja in na ministrskega predsednika zaradi političnega ropca, ki so ga klerikalci storili z razveljavljenjem Mazelletovega in Lavrenčičevega mandata, in sedaj zopet na ministrskega predsednika zaradi zvišanja njega doklad. Verjamemo, da to klerikalci ni všeč. O, to prav radi verjamemo. Taki izrazi najsikrajnejšega ogorčenja morajo naposled le napotiti k premišljevanju odločilne kroge v državi in jih pripraviti do tega, da se bodo malo resneje bavili s kranjskimi razmerami. Naposled le ni v interesu države, da pusti bestialno zatiranje in izsesavati tiste, ki največ davka plačujejo, da mirno in ravno dušno pripuščajo divjanje družbe političnih roparjev. A tudi če pritožbe ne bodo imele nobenega uspeha, bo to nekaj pomenilo. Potem bomo pač vedeli, kaka je pravica v naši državi in po kakih načelih se ta država upravlja.

„Se dolgo ne bo nič...“ Še predno je prišel pred deželni zbor načrt šolskega zakona, smo pričeli članek pod gorenjim naslovom. Naslanjal se je na privatni izraz nekega klerikalnega poslanca in sedaj je pač jasno kakor beli dan, da je ta izrek povedal — resnico. Šolski zakon je tak, da ga nobena vlada ne more odobriti. Ob sebi se razume, da so klerikalci nalašč napravili tak zakon in z njim združili „regulacijo“ učiteljskih plač, da bi mogli regulacijo plač še dolgo zavlačevati med tem pa za učitelje namenjene državne preodkaze lepo porabiti za druge namene. Po vladnih izjavah je popolnoma izključeno, da bi bil ta šolski zakon potrjen in tako je stvar vsaj za eno leto stopila odložena. Pa bo še za dlje... Klerikalci so namreč vladni in državnemu zboru moralno vezani regulirati učiteljske plače. Če bi jih zdaj kdo prijel, bi se pač izgovarjali, da so imeli dobro voljo... Klerikalci pa so popolnoma pripravljeni nato, da bodo še več let zavlačevali regulacijo učiteljskih plač. To store seveda jako lahko. Treba je le, da vsako leto zopet sklenejo tak šolski zakon, da ga vlada ne bo hotela potrditi, pa bo vse v redu. Na lovskem zakonu je bilo klerikalcem mnogo lažje, pa koliko let se je stvar vlekla. Na regulaciji učiteljskih plač pa ni klerikalcem prav nič, nasprotno, še vseč jim bo, če ostane vse pri starem, toliko bolj verjetno je torej, da bodo stvar zavlačevali do skrajnosti. Storiili bodo to s pravim veseljem, ker jim je vsako oškodovanje naprednega učiteljskega srca zadoščenje, za klerikalne učitelje pa sploh nič ne vprašajo. Klerikalci sovražijo napredne učitelje, klerikalne pa zaničujejo. Saj je ravno tisti antiintelektualec, ki je izrekel besede „Se dolgo ne bo nič“, in vrtil tudi karakteristične besede, da klerikalni učitelji lahko klerikalce „pokonci“.

Če o klerikalnem nasilstvu v dež. zboru. Praški »Narodni Listy« pišejo: »V kranjskem deželnem zboru je klerikalna večina zagrešila zopet novo nasilstvo na naprednjakih. Ker so poslanci naprednih Slovencev in veleposestnikov v odseku za volilno reformo odklonili nove klerikalne zahteve, s katerimi bi se naj pomnožilo število klerikalnih mandatov in za nedogleden čas zasigurala klerikalna večina, je klerikalna večina v deželnem zboru razveljavila mandate naprednih poslancev Lavrenčiča in Mazelleta, dasi ni bilo proti njihovi izvolitvi nobenih pritožb in ugovorov niti s strani volilcev, niti s strani vlade. Klerikalna večina je ta dva mandata razveljavila samo iz maščevalnosti, ker naprednjaki niso hoteli ukloniti vratu pod novi, še krutejši klerikalni jarem... Deželni predsednik baron Schwarz se je v deželnem zboru zavaroval proti takemu nezakonitemu postopanju klerikalne večine, toda klerikalci so proti njegovemu protestu izvedli svoj akt maščevalnosti.« Tako sodijo Čehi, ki so gotovo nepristranski motritelji dogodkov in kranjskem deželnem zboru, o nasilnostih klerikalne večine!

Protestni shod zoper nove doklade. Povodom nedeljskega shoda je bila iz St. Janža poslana sledeča brzojavka: V imenu obrtnikov in vinogradnikov odločno protestiramo proti nameravanemu zvišanju doklad ter se pridružimo sklepom protestnega shoda. Sedaj vidimo naše kmete prijatelje v pravi luči. Zakaj so o tem pri volitvah molčali? Sedaj vemo! A na led ne gremo. Zbudimo in združimo se! — Majcen, Prijatelj.

Dopoldanska čeha. Klerikalci imajo pa res toplo srce za gostilničarje. Z novimi dokladi jih hočejo sicer iz kože deti, ali strašno jim je hudo, da so se v nedeljo gostilničarji udeležili protestnega shoda, češ, odšla jim je »dopoldanska čeha«. Res, hudo je, če gostilničar v teh težkih časih izgubi kako »čeho«, ampak v svesti so si, da je treba tudi nekaj žrtvovati, kadar se gre z obrambo proti klerikalnemu roparstvu. Zato pa so v »Unionu« imeli v nedeljo dober dan. Klerikalci so bili namreč tako zverinsko pijani, da so zidove frančiškanske cerkve smatrali za stranišče izbljuvališče.

Napad na deželnozborski galeriji. Poročali smo, kako nasilstvo si je dovolil Štefe na deželnozborski galeriji. Cesarjev zaupnik Šusteršič se seveda za to ne zmeni. Na napredne poslance sicer tuli ves dan in naprednega časnikarja je celo za vedno izključil z deželnozborske galerije in to zaradi nedolžnega medikla. Klerikalni časnikarji pa smejo dejansko napadati na galeriji mirne poslušalce in jih pretepati ter neprestano delati najnesramnejše medklace, ne da bi cesarjev zaupnik imel za to kaj drugega, kakor prijazen usmev.

Umrla je danes v starosti 65 let gospa Marija Vončina rojena Tavcar,

soproga vpekojenega magistratnega ravnatelja gospoda Ivana Vončina. Pokojnica je bila blaga, rodoljubna gospa, ki je živela simpatije in spoštovanje v vseh krogih. Bodi ji prijazen spomin.

Promocija. Te dni je na graškem vseučilišču promoviral doktorjem vsega zdravilstva g. Anton Čedl iz Griž pri Celju.

K naši sobotni notici o kleti hotela »Union« smo prejeli od verodostojne strani pojasnilo, da je bilo vlačenje osebe gospoda poslancev viteza Pogačnika v dozdevne dogodke in pogovore v omenjeni kleti povsem neopravičeno in neprimerno. Vsled tega lojalno obžalujemo, da smo priobčili dotično vest, spisano izven uredništva.

Orožnika v smrtni nevarnosti. Iz St. Vida pri Zatičini se nam piše: Dne 23. februarja je bilo pri gostilničarju Ivanu Kikelju v Dobu pri Sent Vidu pri Zatičini ponoči vlomljeno. Tatovi so vlomili okno ter v sobi iz omare ukradli 300 kron. Orožnika Černič in Božič sta koj drugi dan poizvedovala po storilcih in aretirala nekega Kastelica iz Doba, čigar čevlji so se vjemali z odtiski vlomilčevih čevljev. Pri Kastelicu niso našli nič denarja. Orožniki so bili prepričani, da je pri vladu sodeloval več oseb, zato so pridno nadaljevali poizvedbe. Dne 26. februarja sta ustavila nekega fanta, ki je strah in groza celemu okraju in večkrat že bil kaznovan zaradi tatvine. Ta fant, Franc Štrus-Kujarčev, se je hotel ravno z vlakom odpeljati, ko je bil zasačen. Orožnika sta fanta peljala v vas Podboršt, ker je trdil, da je v noči vlomil tam prenočeval. Med tem, ko je eden orožnikov zaostal za kakih 200 korakov, je drugi aretovanca peljal k županu. Prišedši do neke ograje, je aretovanec zbežal in tekel proti gozdu. V razdalji kakih sto korakov se je obrnil in iz revolverja ustrelil na orožnika. Tudi orožnika sta ustrelila, a bila sta izmučena in nista mogla zadeti. Vlomilec je izginil v gozdu. Orožnika sta še tisti dan izsledila vlomilčeva kompanjona in ga oddala sodišču. Orožnika sta bila noč in dan na nogah, da sta izsledila nevarne vlomilce, in ni dvoma, da bodo tudi njih predpostavljenci to primerno pripoznali.

Čukarski ples v Črnomlju. V rli črnomaljski Sokoli priredili so v neizogibnem predpustu običajni sokolski ples. Vsled tega vzbudila se je zavist pri črnomaljskih čukih, ki so hoteli imeti tudi veselje, seveda na poseben način. Za tako zabavo izbrali so si čuki pustni torek, vkljub temu, da se je ta dan v župni cerkvi služila velika maša in litanije in neizogibna pridiga, kakor ob velikih praznikih, in vse to radi tega, da se poboljšajo in pridejo do pravega spoznanja pastirni grešniki. Zabava čukov bila je pa ta, da so v pozni noči spravili pred hišo nekega Kočevarja in njegovih hčera. Ker pa čuki, vsaj deloma, ne poznajo kočevarski »hinderhonder«, pomagali so si s streljanjem iz revolverja. Posledica temu je bila, da so nekaj čukov zaprli. Sodnijska preiskava sedaj teče. Pri vsaki veselici mora biti pa tudi ples. Naši ljudje čuki plešejo še sedaj v postnem času ples, pri katerem preiskovalni sodnik vodi takt. Pristop k temu plesu je dovoljen samo »vabljenim«. Izobraževalcu čukov, prečistitemu patru Gregorju, se pa radi tega jeziijo lasje in koccine. Njegova pridiga na pustni torek torej ni imela niti pri njegovih gojencih uspeha. Gospodine, pomiluj!

Iz Chisholma (Minnesota, Severna Amerika) nam pišejo ondostni rojaki: Gospod John Champa se je vrnil s svojo nevesto gđno. Agnicio. Kje sta se poročila, ni znano; v naši državi se tako žlahtni nikakor ne more poročiti. Ker so farji v Ameriki zelo požrešni in farške bisage nikdar napolnjene, si je lahko misliti, kako se je zgodilo. Far iz našega mesta jima je dal pismo in naučil, naj gresta do nekega farja v državi Michigan in se zlažeta, da nista v taki žlahti, da bi se ne mogla poročiti. Upamo, da bomo dobili vse potrebne dokaze in tistim požrešnim farjem posvetili, da ne bodo nikdar več ljudi krivično v zapor spravljali.

Strahote džungel, neprekosljalna džungelska drama v 2 delih, ki se predvaja danes in naslednje dni v kinematografu »Ideal«, je ena najboljših te vrste. Poleg tega je na sporeda še krasna veseloigra »Morice in vesela vdova« v glavni vlogi neprekosljalni Morice Prince. Zelo zanimiv je to pot Pathe žurnal, ki prinaša praznovanje obletnice bitke pri Oeversee v Gradcu in poset princa Wieda na Dunaju. V petek specialni večer z najboljšim Rita Sacchetto filmom »Knežnja Spinarosa pleše«.

Zlato zapustnico je izgubila od Martinove ceste do Poljanske ceste neka gospa. Pošteni najditelj naj jo odda proti nagradi v upravništvu našega lista.

Društvena naznanila.

Slov. pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« priredi v sredo, dne 18. marca t. l. v Mestnem domu velik ljudski koncert. Na izbranem sporedu so samospelji, večji in manjši mešani zbori ter klavirske točke. Izvenreden občni zbor društva s. kr. geometrov na Kranjskem, se je vršil v soboto zvečer, dne 28. februarja t. l. v restavraciji pri Auru v Ljubljani. Ker se obišnjeje poročilo priobči v stanovskem časopisu, podamo tu samo izid volitev, ki je sledeči: Predsednik geom. Zupančič Fr., podpredsednik nadgeom. Čermak F., tajnik geom. R. Didek, blagajnik nadgeom. Wydra Fr. in knjižničar geom. A. Götzl. Društvo, ki je obhajalo desetletnico svojega obstoja, zre na lepe uspehe svojega delovanja nazaj.

Društvo notarskih kandidatov za graško nadsodišče v Ljubljani, ki se zadnji čas prav pridno giblje, je priredilo v soboto 28. februarja t. l. v prostorih Narodnega doma v Ljubljani za člane in goste juridlično predavanje. Predaval je znani oznanjevalec slovenske juridlične vede g. dr. Mohorič o temi: »Lastnikova hipoteka«. Predavanje je izborno uspešno, kajti g. predavatelj je znal stopnjevanje vzbuditi zanimanje navzočih ter jih oživeti v lepe univezitetne čase. Svoja izvajanja je podprl jako temeljito z znanstveno-teoretičnimi in gospodarskimi ozirji, z zakonomarstvom na Nemškem v Švici ozir. Francoskem itd. pa tudi z dejansko rabo domačih sodišč. Bilo je z eno besedo zanimivo in podučljivo ter je vzpodbudilo navzoče tako, da so vsi spontano sklenili take večere še večkrat prirediti in jih prav pridno obiskovati.

Klub slov. tehnikov v Pragi ima klubovo sejo v petek, dne 6. marca ob 1/2 8. zvečer v prostorih akad. društva »Adrija«. Predava tov. Hinko Pajer: O tehnični reformi pisave.

Prosveta.

Gostovanje hrvaške opere. Dne 12. in 13. t. m. gostuje hrvaška opera in prinese tri različna glasbena dela. Viktorja Parme dramatična romanca v treh slikah »Stara pesem« je bila vzprijeta prvič marca meseca 1898. v Zagrebu pod intendanturo pokojnega Stjepana pl. Miletića, kjer je dosegla krasen uspeh. Libretto je napisal Guido Menasci, ki je spesnil tudi besedilo Mascagnijeve Cavallerie rusticane. Vsebinska »Stara pesem« je zajeta iz H. Heineja poznate pesmi »Es war ein alter König...«, ki jo je dr. Harambašić pohrvalil tako-le:

»Bijaše nekoč neki kralj, več starac dobom, več siedih vlasi i slaba srca i duše; ubogi stari kralj, na žalost svojo uze mlado ženo poput rumene ruže.

Bijaše mladi paž, plavokos krasni dječarac, baš divne glave poput zlata žute: mladinao kraljici svaki dan je smjerno nosio dugačke svilene joj skute. O, da li poznaš ono pjesmu staru, iz koje tajna blaženost i tiha tuga zvoni?

Umrieše i on i ona, i paž i kraljica, ier preveč žarko se ljubljahu oni.« Kralja poje g. Kondracki, kraljico ga. de Strozzi, paža ga. Irma Polakova in pesnika g. Strmac. Nato se vpripori Leoncavallova opera »Pagliacci«, v kateri pojo glavne vloge ga. Polakova, g. Jastrzebski in g. Vušković. Dne 13. t. m. je Verdijeva velika opera »Otello« z go. de Strozzi, gđ. Valenti, g. Jastrzebskim in g. Vuškovićem v glavnih vlogah. Libretto »Otella« se dobi pri blagajničarki po 30 v zveze.

Gostovanje gđ. Micike Mihičičeve. V četrtak gostuje na našem odru prvič v vlogi gospe Marijane — »Stari paviljon« gđ. Micika Mihičičeva, igralka kr. zemaljske kazališta v Zagrebu. Gđ. Mihičič? To ime je bržčas Ljubljancem neznan, nepametno. Toda kar sta bila pokojni Fijan in gospa Strozzi za zagrebško klasično dramo, to sta gđ. Mihičičeva in g. Ign. Borštnik za zagrebško moderno dramatsko umetnost. Gđ. Mihičič je največja umetnica modernega hrvaškega repertoarja, duhovita, samonikla igralka uprav sijajnega talenta. Blizu 20 let že kreira vse moderne, tudi najtežje, najbolj komplicirane ženske značaje in njen veliki sloves sega preko Hrvaške, Slavonije, Dalmacije, Bosne tja med Srbe in Bolgare. Slovenci, ki se ne zanimajo dovolj za jugoslovansko dramsko umetnost, spoznajo v tej dami najboljšo partnerico g. Borštnika, ki sta skupno žela prave trijumfe v minoleto desetletju na zagrebškem odru. Za slovensko moderno dramo je gostovanje gđ. Mihičičeve dogodek prve vrste. V »Starem paviljonu« igrata gđ. Mihi-

čičeva in g. Borštnik glavni vloge. Velezanimiva drama je našla tudi na našem odru dva velezanimiva umetnika, ki naj ju gre gledat vsakdo, ki ljubi moderno lepoto Talijino! Drama je vzorno pripravljena.

Izpred sodišču.

Obraznava pri okrožnem sodišču v Novem mestu.

Škocjanski čukitepeni in — obsojeni.

Hudo je to, če jih čuk v trenotku ko je izletel iz gorkega gnezda svoje izvoljene sove, dobili po grbi ali če ponoči, ko se vendar tako slabo vidi, kje pade. Koliko hujše je sedaj vse časti vrednim Orlom iz Grmovelji pri Škocjanu, ki so bili o povratku s svoje nočne straže pri pobožnih Marinarih tepeni in zdaj pa se obsojeni v nositev stroškov dveh sodnih razprav. Ta grda nevhvaležnost — plačilo sveta — pa se je izvršila tako-le: Škocjanski kaplan Komljanec je čutil potrebo za ustanovitvijo čukov v celi, prej mirni fari napraviti zdravo med farani. Za svojo čukarijo si je pridobil tudi nekaj fantov iz Grmovelji. Obkeki jih je sicer v čukarski kroj, ali pod to »uniformo« so fantje ostali pač fantje, pod kožo krvavi, kot vsi drugi. Čukarija jim je dobrodošla, ker so po telovadbi lažje »telovadili« tudi pri vasovanju. S tem pa drugi fantje niso bili zadovoljni. In kar je bilo pričakovati, se je zgodilo.

Ko so v noči 10. decembra grmoveljski čuki sfrčali iz svojih duplin, so se okoli potepali potem pa šli vasovat k svojim sovcam. Proti polnoči, ko so fantje zapustili topla gnezda, se je cela jata podila po vasi. Ali joj, jomine! Pri nekem podu se naenkrat prikažejo čudne postave, vzrasle so, kot bi jih noč porodila. Strašno so bile te postave našemljene in tedaj je je po ubogih grmoveljskih čukih začelo padati, kamor je pač priletelo. Čuki so zbežali. Mučeništvo so si pridobili ti-le štirje: Praznik Jože, Rutar Franc, Pirnar Jože in Hočvar Martin. Če bi videli, kakšni hrusti so ti mučenički, bi se čudili, da so isto noč imeli tako hitre noge.

Po celi škocjanski okolici se je vedelo, kdo so bile tiste nočne pošasti, ki so se spravile nad grmoveljsko čukarijo. Splošno se je mislilo, bodo tepeni čuki lepo tiho in svoje bunke pustili celiti pri svojih marinarih; zakaj le zaradi njih so jih tudi dobili po grbi. Ali škocjanski čuki niso tako neumni. Hoteli so svojo nočno slavo razširiti in da bi zraven tudi kaj zaslužili za prestane bolečine in bi se obenem pred javnostjo izigrali kot mučenički svojega političnega prepričanja, so ovadili — naprednjake, med njimi celo dva stara pošena moža, o katerih pač ne more nihče resno trditi, da bi se na svoje stare dni šla ponoči pretepavati s fantalini kot so Komljančevi čuki. Ali ta dva imata denar, lahko bosta plačala za bunke, ki so jih čukom drugi tovariši našeli. Orožnikom so kot storilce ovadili: Franceta Oberča, Martina Kegljeviča, Janeza in Franceta Bambiča. Ker čuki sami niso mogli potrditi, da so v tistih našemljenih postavah spoznali ravno te štirje, so dobili zanesljive (?) katoliške priče. Urša Praznik je trdila, da je že pred tem dogodkom slišala, da je eden obtoženih grozil, češ, vse čuke bomo nabili. Nasprotna priča pa je potrdila, da se je Urša zmotila, ker je dotični le govoril, kako so tisti dan deželnozborske volitve izpadle, da je eden volil Johanco iz Vodice, drugi nekega prašiča, nekdo pa je namesto glasovnice oddal — živinski potni list. — Terezija in Jože Gruden pa sta »natanko« slišala, kako se je Kegljevič po dogodku nasproti svojem sinu bahal, češ, »fejst smo jih!« in da je na sinovo vprašanje, kdo jih je, povedal vse po vrsti. Nasprotno priče pa so zopet dokazale, da sta se tudi ti dve katoliški duši »zmotili« tako glede časa, kakor tudi glede vsebine razgovora med očetom in sinom. Bile so pa še druge priče, ki so vedele naravnost strašne reči povedati, kako so se ravno ti štirje zarotili, da bodo vse čuke pobili in jih v potok pometali. In zgodilo se je, da je sodišče v Krškem takim pričam verjelo, zavrglo pa vse nasprotno pričevanje, tudi ono, ko so obtoženci dokazali, kje so bili tisti večer. Pred kratkim je novomeški državni pravdnik kar tri, na takem pričevanju sloneče razsodbe sodišča v Krškem označil kot neutemeljene in je predlagal oprostitev vseh treh obtoženih strank! To pot je državnega pravdnika nadomestoval dr. Kočevar, ki se je postavil na stališče sodišča v Krškem ter predlagal, naj se obtoženci kaznujejo, oziroma prva obsodba, vsakemu po tri dni, potrdi.

Obtoženci so se v zavesti svoje nedolžnosti pritožili na novomeško vzklicno sodišče. Vzklicni senat je bil tudi to pot glede krivde drugega prepričanja kot pa sodnik v Krškem. Orlovskim pričam je mogel tem manj verjeti, ker so obtoženci dokazali svoj alibi, torej, da so bili v času doma, ko so čuki pre-

bili svoje mučeništvo. Obtoženi so oproščeni, čuki pa obsojeni na vse stroške obeh oaravnav. In to bo pri celi stvari še najhujše.

Obsojen katehet. V Ljubnem je bil obsojen te dni mestni kaplan in katehet Rudolf Pichler zaradi pretepanja otrok v globo 120 kron ali pa 6 dni zopora, v povrnitev stroškov bolniške oskrbe v bolnišnici in v plačilo 30 kron za bolečine. Katehet Rudolf Pichler je dne 16. jan. pretepel v šoli v Judendorfu 11letnega učenca Pavla Jančeka tako, da je dobil fant pretres živcev in ni mogel več ur niti govoriti.

Obraznava proti funkcionarjem zavarovalnice »Balkan« v Zagrebu, ki je bila meseca oktobra l. l. prekinjena v svrhu imenovanja novih izvedencev za knjigovodstvo, se bo nadaljevala dne 10. t. m. Novoimenovani izvedenci so prišli do istega rezultata kot prvotni izvedenci.

Kranjski deželni zbor.

(Nadaljevanje seje z dne 2. marca 1914.)

Deželni glavar otvori nadaljevanje seje ob 1. uri 15 minut popoldne.

Glavar odkaže več predlogov zadevnim odsekom.

Poslanec gosp. Gangl je podal sredeči interpelaciji.

Interpelacija

poslanca poslance E. Gangla in tovarišev na deželnega glavarja glede na deželno podporo za vodovod v Spodnji Idriji.

Šest posestnikov, oziroma posestnic iz Spodnje Idrije je potom svojega županstva poslalo dne 14. julija 1912 prošnjo na deželni odbor, naj se jim podeli primerna podpora za vodovod, ki so ga ob svojih stroških napravili za svoje hiše. Tozadevni ogled deželnega tehnika se je vršil dne 29. junija 1913. Vzlic temu pa omenjena prošnja še ni rešena, dasi so prizadeti posestniki, oziroma posestnice podpore nujno potrebni.

Podpisani se usojajo g. dež. glavarja vprašati:

Hoče li vse potrebno ukreniti, da bo navedena prošnja čim prej ugodno rešena?

Interpelacija

poslanca E. Gangla, dr. Ravniharja in tovarišev na njega ekselenclo gosp. deželnega predsednika glede na pomaknitev mesta Idrije v III. razred aktivitetnih doklad.

Že v zadnjem zasedanju deželnega zbora je bil sprejet predlog, da se mesto Idrija pomakne v III. razred aktivitetnih doklad.

Ker so v stvarnem pogledu podani vsi pogoji, da se ta pomaknitev z ozirom na določbe državnega zakona z dne 19. februarja 1907, drž. zak. št. 34, v korist vsega prebivalstva mesta Idrije izvrši, a se vzlic vsemu temu še ni izvršila, se usojajo podpisanci vprašati vašo ekselenclo: Hoče li nemudoma storiti vse potrebne korake in tudi vse potrebno ukreniti, da se Idrija — drugo največje mesto na Kranjskem — takoj pomakne v III. razred aktivitetnih doklad?

Poslanec Jarc utemeljuje nujnost predloga o zgradbi lokalnih železnic. Kranjska je v tej predlogi na neprimeren način zapostavljena. — Kranjska dobi progo Domžale - Blagovca 177 km in s stroški 3,000.000 kron, od katerih mora dežela plačati 240.000 K, del, vsled katerega bi šele dobila veljavo, pa dobi šele čez 15 let. Načrt se tudi nič ne ozira na deželni železniški program. Kranjska je imela doslej le 536 km železnice, je med najslabšimi deželami, najslabša je Dalmacija, Tirolska, potem priča Kranjska, Galicija in Bukovina. Nujnost je bila sprejeta z glasovi vse zbornice, ter se je odkazal predlog upravnemu odseku.

Posl. g. Gallie predlaga nujno gojenje karpov na Kranjskem. — Predlaga, da stori deželni odbor primerne korake. — Nujnost je sprejeta, predlog se odkaže upravnemu odseku.

Poslanec gosp. Gangl predlaga nujno, da se napravi za pešce od državne ceste proti Spodnji Idriji nov most. Nujnost je bila sprejeta in predlog se odkaže upravnemu odseku.

Realčni zaklad.

Vprašanje prepustitve realčnega zaklada državnim učni upravi, je postalo akutno, ko je »Kranjska hranilnica« odpovedala dosedanje prostore c. kr. višji realki. Tedaj so bili lokalni faktorji, dežela Kranjska in mesto Ljubljana, od državne naučne uprave pozvani, da oskrbe najemnino v znesku 26.000 K, katero zahteva sedaj »Kranjska hranilnica«. Deželni odbor je takoj izjavil, da dežela Kranjska ni pravno vezana prispe-

vati k najemnini in da se je tudi stvarna podlaga za tak prispevek popolnoma izpremenila, ker danes je realna povsem državni zavod, na katerega dežela nima nikake ingerence, in ima vsled tega tudi državna naučna uprava dolžnost, sama skrbeti za potrebne prostore. Tudi bi imel morebitni prispevek dežele k najemščini lahko dalekosežne posledice, ki bi v doglednem času zelo znatno obremenile deželo.

Dosedanje stvarne potrebe se krijejo deloma iz realnega zaklada v približnem znesku 180.000 K, kateri zaklad je deloma nastal iz lastnih prispevkov c. kr. realke. Da se omogoči deželni odboru morebitna končna rešitev realnega vprašanja v tem smislu, da se prepusti naučni upravi realni zaklad pod pogojem, da se dežela Kranjska odveže vsakega nadaljnjega prispevka, zato se predlaga:

Deželni odbor se pooblasti, da sme, če se mu vidi umestno, realni zaklad, v kolikor ima dežela Kranjska razpolagati z njim, prepustiti državni naučni upravi v prosto razpolaganje.

Uvažujoč nadalje dejstvo, da se ponovni sklepi deželnega zbora, zlasti sklep deželnega zbora z dne 14. januarja 1909, ki se tičejo utrakovizacije c. kr. realke, od strani državne naučne uprave, še dosedaj niso primerno upoštevali, se predlaga sledeča resolucija:

Deželni odbor se pozivlja, da ob končni rešitvi realnega vprašanja z vso vnemo deluje za utrakovizacijo c. kr. višje realke v smislu deželnozbornskega sklepa z dne 14. januarja 1909.

Poslanec g. Dermastija obširno utemeljuje ta predlog.

Dvorni svetnik vitez Kaltenegger govori glede stvarnih potreb in stališče državne uprave. Razjasni razmerje v tem vprašanju med »Kranjsko hranilnico« in mestno občino ljubljansko in deželo Kranjsko. »Kranjska hranilnica« hoče sedaj skleniti pogodbo samo z učno upravo in ne z mestom in deželo. Dežela je odklonila vsak prispevek in vsled tega tudi občina. Realke mora pa ostati v tem poslopiju, sicer se mora zapreti. Komisionalne konference so ostale brezuspešne. Občina in dežela pa priznavata, da vsota ni pretrpana. »Kranjska hranilnica« zahteva sedaj mesečno 2000 K najemnine: tako je bilo koncem julija l. l. Učna uprava vztraja na stališču, da nosita občina in dežela vse stroške. Naučno ministrstvo se je pridruživlo temu stališču. Mestna občina ni hotela podati obvezne izjave, predno dežela ne poda izjave o svojem stališču. Povodom ustanovitve spodnje realke je mestna občina prevzela brezpogojno vse stroške za nastanitev. Ko se je razširila v višjo realko, je občina prevzela nastanitev, dežela pa je delila te stroške z občino, in sicer je prevzela dežela plačevanje $\frac{2}{3}$, občina pa $\frac{1}{3}$ stroškov za višjo realko. Nato šele se je ustanovila višja realka. Država ni plačala ničesar. Medtem pa je »Kranjska hranilnica« dala poslopje na razpolago. — Sklenjena je bila nato pogodba med občino in deželnim odborom, da nosi vsak del polovice stroškov za nastanitev realke, kar je bilo tudi od ministrstva odobreno. Sedaj je sprožil deželni glavni svet, da ta pogodba, odobrena od deželnega zbora, za deželo ni obvezna, ker država nima tozadevne listine. Nerad rečem to, da to stališče z vso odločnostjo odklanjam. Kar je deželni zbor sklenil, naj nima vrednosti. Recimo, da bi to bilo res, bi morala občina plačati $\frac{1}{3}$, dežela pa $\frac{2}{3}$. Dežela se odločno brani plačati, mestna občina noče prejditi svojemu stališču. Že 50 let plačuje dežela prispevke, saj je znano, da deželni odbori prav radi molzejo ljubo mater deželo.

K besedi se je oglasil deželni predsednik, ki je izvajal, da je priznala dežela Kranjska pogodbo ter prispevala letno okroglo 4500 K. — Prosi, da se uvažujejo razlogi vlade.

Nato govori poslanec gosp. Dr. Triller.

(Konec prihodnjice.)

Razne stvari.

* Velik požar. V Brnu je pogorel en del tovarne in skladišče tovarne Berans za klobučevino. Škoda znaša več kot 300.000 kron.

* Bivši francoski vnajni minister Pichon, ki je bil prvotno žurnalst se je posvetil zopet temu poklicu in je imenovan za ravnatelja francoskega lista »Petit Journal«.

* Velika poštna tatvina. V Parizu so ukradli do sedaj še neznani tatovi iz poštnega avtomobila, ki vozi pošto na kolodvor 1 milijon frankov. O tatovih nimajo še nobene sledi.

* Dvojni umor. Ob Hudičevem jezeru pri Potsdamu so posilili in nato umorili neznani zločinci 28letno ženo čolnarja Witta in 42letno ženo

delavca Schwarzerja. Ženski sta šli v gozd nabirat dračje.

* Ustrelil se je v inomostu profesor na dekliškem liceju I. Keusch, ki je bil pred kratkim odstavljen zaradi ovadb, ki ga dolže nenravnih dejanj in zlorabe učenk. Keusch je smrtno-nevarno ranjen.

* Saharin. Švicarske oblasti so sklenile na prošnjo Avstrije in Nemčije, da bodo izgnale vse inozemce, ki so na sumu, da se pečajo s tihotapstvom saharina. Izgnali so že več Avstrijcev.

* Občutna kazen. Veliko trgovino s špiritom bratov Blau v Temišvaru je kaznovala davčna oblast zaradi zatajitve davkov v denarno globo 350.000 K. V slučaju, da se ta globa ne plača se obsoji še tveganje v 6 mesečno ječo.

* Rampollova oporoka. — Tatvina v Vatikanu. Zaprl so večletnega komornika pokojnega kardinala Rampolle, ker je na sumu, da je ukradel dragocenosti od kardinalove zapuščine in je tudi v zvezi s tatovi, ki so ukradli Rampollovo oporoko.

* Avtomobilska nesreča. V Berlinu je trčil avtomobil ravnatelja Molla v občestni kamen. Ravnatelj Moll in njegov spremljevalec dr. Berghaus sta odletela iz voza in priletela s tako silo na tlak, da sta si prebila lobanji in sta obležala na mestu mrtva.

* Ponesrečena turška zrakovplovca. Turški aviatik Fethi je padel med poletom iz Carigrada v Kairo ne daleč od Damaska iz precejšnje višine. Na potu ga je spremljal poročnik Sadik. Našli so razbit stroj, pod razvalinami pa oba ponesrečena popoi-noma razbita.

* Vohunska afera Bartmann. Pavel Bartmann, že večkrat kaznovan zaradi vohunstva, je bil obsojen meseca oktobra leta 1910, na Dunaju na tri in polletno ječo, ker je vohunil na južnih mejah avstrijskih. — Bartmannu so po prestani kazni te dni izpustili na prost.

* Zrakoplovstvo. Na letalnem polju pri Amberiji sta padla s precejšnje višine zrakoplovca brata Salvca. Brata so našli na mestu nesreče pod razbitim strojem že mrtva. — Nov rekord. Francoski aviatik Garraix je dosegel nov rekord s tremi pasajirji. Dvignil se je ob 8. uri 14 min. zjutraj, dosegel je višino 3300 m in je pristal čez 59 minut ne daleč od mesta, kjer se je dvignil.

* Proti trpinčenju in zmerjanju vojakov. Iz Monakova poročajo, da je izdal vojni minister pl. Kress ukaz, v katerem odločno in energično prepoveduje sirovo ravnanje z vojniki in tudi vojakom že tako v navado prešlo zmerjanje vojakov z najrazličnejšimi psovskami in zaničljivimi besedami. Ta ukaz določa, da se ga ne izpolnjuje strogo in brezobzirno kazni, tako za častnike kakor za podčastnike.

* Pegoud je prišel v Milan in je izjavil državnemu pravdniku, da je obtožba proti njemu le sad maščevanja. On je po poletu, ki ga je izvršil, pregledal stroj in popravil in uredil le to, kar je bilo nujno potrebno in kar se pripeti skoro po vsakem poletu. Na njegovo zahtevo mu je dovolil državni pravdnik, da sme izvršiti Pegoud s prodanim strojem svoje predzne polet, da s tem dokaže, da ni aparat popolnoma nič pokvarjen.

* Viharji v Severni Ameriki. V nedeljo in ponedeljek je divjal v okolič Pittsburgha, Buffalo Hatterasa in Maine, strašen, nenavadno hud vihar, ki je napravil ogromno škodo. Nekatere naselbine so popolnoma opustošene. V New-Jorku je močno snežilo. Pritisnil je obenem hud mraz in več ljudi je zmrznilo. Na obrežju je vrgel vihar več vej in manjših ladij na pečine.

* Atentat v Debrečinu. Ogrski listi poročajo, da je dognala preiskava, da je vsled atentata kompromitiran tudi ruski poslanik v Bukarešti in da bo vsled tega v kratkem odpoklican. — Dalje je prišla policija na sled dvema možkoma, ki sta stanovala v kritičnem času v hotelu Minerva v Bukarešti. Imenujeta se Kataracu in Kirilov. Oba pa sta, opozorjena po policijskih razglasih in popisih oseb pravočasno pobegnili. Pač pa so aretirali zopet Rumuna Mandatescu in Abramova, čes, da sta dala ta dva preje omenjenima zločincema svoje potne listine.

* Ženevska vohunska afera. Na Dunaju aretirani bivši avstrijski rezervni častnik Glaser, ki je na sumu, da je bil v zvezi z znano vohunsko agenturo v Ženovi, ki je provzročila ogromno škodo Nemčiji in Avstriji, je pisal švicarskim listom, da on ni nikdar vohunil proti Avstriji. Tovarš je bil njegov učenec in ta ga je nagovarjal, da bi skupno vohunila proti Avstro-Ogrski. On mu je obljubil, obenem pa je obvestil o tem svoj polk in dunajsko vlado. Glaser tudi dalje, da je hotel svoji domovini koristiti in da ni dobil od Avstrije nobenega denarja, zato pa zahteva, da ga rehabilitirajo.

Telefonska in brzojavna poročila.

Štajerski deželni zbor.

Gradec, 3. marca. Včerajšnja seja deželnega zbora je trajala do danes zjutraj do 1/2 na 5. Sprejet je bil zakon o obrtnih olajšavah. Dodatni predlog dr. Kukovca, da se naj kraji, v katerih naj veljajo koncesijske olajšave, določijo v sporazumu z trgovskimi in obrtniškimi zbornicami, je bil v poimenskem glasovanju odklonjen s 36 glasovi proti 31. Posl. dr. Korošec je predlagal, naj imajo kmetje pravico, da sami snažijo svoje dimnike. Tudi ta predlog je bil odklonjen. — Na to se je pričela razprava o proračunskem provizoriju, ki naj velja do oktobra 1914. Glasom tega provizorija bi naj ostale dosedanje deželne doklade, vendar pa bi se morale posamezne postavke znižati v proračunu za 1 milijon 165.000 K. Vkljub temu prihranku še vedno ostane deficit v znesku pol-drugega milijona. — Posl. dr. Fran Jankovič je protestiral proti nesramnim suničenjem posl. dr. Evgena Negrija, čes, da Slovenci konspirirajo proti državi in dinastiji, ter naglašal, da so Slovenci zvesti podaniki države in dinastije, da pa se hočejo politično in narodno združiti s svojimi brati Hrvati in Srbi, toda ne izven okvira habsburške monarhije. Slovenci hočejo sodelovati z Nemci pri delu za blagor dežele, zato naj Nemci privolijo v spravo med nemškimi in slovenskim narodom. Govorilo je še na to več govornikov. O koalicijski pravici deželnih uradnikov se je razvila dolga in živahna debata. — Proračunski provizorij je bil sprejet. Seja se nadaljuje.

Vlada naj da novo ustavo!

Gradec, 3. marca. V proračunsko debato je posegel tudi deželni odbornik grof Attems. Njegov govor je vzbudil splošno pozornost in bo gotovo še predmet živahnih diskuzij v javnosti in v časopisju. Grof Attemis je namreč v svojem govoru poudarjal potrebo, da bi vlada oktroirala novo ustavo, v kateri bi se naj nahajali tudi poslovnik za državni zbor in za vse deželne zbore, ki bi naj onemogočeval vsako obstrukcijo. Govornik je naglašal, da je baš sedanj moment za oktroiranje nove ustave najbolj ugoden in najbolj pripraven. Če se vlada odloči za to dejanje, bodo ta njen korak z zadoščanjem in veseljem pozdravljali vsi pravi patrijotje.

Parlament pred razpustom?

Dunaj, 3. marca. V političnih krogih se širi vest, da namerava ministrski predsednik grof Stürgkh parlament takoj razpustiti, čim bi se prepričal, da ni sposoben za delo. Ker napovedujejo češki agrarci obstrukcijo, je treba resno računati z razpustom državnega zbora in z novimi volitvami.

Češka obstrukcija v parlamentu?

Praga, 3. marca. V krogih češke agrarne stranke zatrjujejo, da bodo češki poslanci, pripadajoči agrarni stranki, započeli v parlamentu z naj-energičnejšo obstrukcijo, ako vlada ne bo že v prvi polovici tega meseca izpolnila najglavnejše češke zahteve.

Podpredsednik črnogorskega parlamenta o Albaniji.

Zagreb, 3. marca. Na Njeguševo slavnost je prispel semkaj tudi podpredsednik črnogorske narodne skupščine Gavrilko Cerović. Nasproti nekemu žurnalistu se je o dogodkih v Albaniji in o njeni bodočnosti izrazil tako - le: Ne bo preteklo niti leto dni, ko bo Albanija pozorišče strašne anarhije. Arnavtsko prebivalstvo, ki je po večini mohamedansko, deloma pa katoliško in pravoslavno, ne bo trajno prenašalo protestanta na prestolu in princ Wied se bo preje, kakor si sam misli, prepričal, da takšnemu narodu ni mogoče vladati. Doklej mu bo ostala glava na ramenih, to je izključno odvisno od onih, ki bodo okrog njega.

Razsodba v procesu proti maloruskim kmetom.

Marmaroška Sloba, 3. marca. Danes je sodišče izreklo rozsodbo v znanem senzacionalnem procesu proti maloruskim kmetom. 23 obtožencev je bilo oproščenih, 32 pa jih je bilo obsojenih radi hudodelstva hujskanja proti veri in državi. Duhovnik Kabaljuk, glavni obtoženelec, je bil obsojen na 4 in pol leta težke ječe, ostali obsojenci pa na težko ječo od 6 mesecev do 2 in pol leta. Vsi obsojenci so bili še povrh kaznovani z denarnimi globami: vsak mora namreč plačati 100 kron in sodne stroške. Vsem obsojencem se preiskovalni zapor vračuna v kazen. Ker so bili reveži več kakor leto dni v preiskovalnem zaporu, bo večina obsojencev že te dni izpuščena iz ječe.

Angleška ladja v Trstu.

Trst, 3. marca. Danes zjutraj je priplula semkaj angleška križarka »Gloucester« ter se zasedla v pristanišču. Križarka bo spremljala princa Wieda v Drač.

Zopet bombni atentat na guvernerjevo palačo na Reki.

Reka, 3. marca. Snoči, malo po 11. uri, se je začela iz vrta guvernerjeve palače silno močna detonacija, ki je zbudila skoro celo mesto. Oni, ki so bili še po konci so bili uverjeni, da se je izvršil bombni atentat v palači guvernerja Wickenburga. Preiskava je dognala, da je vrgel nekdo bomba čez vrtno ograjo na vrt. Bomba se je pač razletela, toda ni napravila skoro nobene škode. Policija je aretirala kot osumljenca 38-letnega delavca Loetberga iz Kodanija in uradnika ladjedelnice Danubius Ar. Garana. Po kratki preiskavi pa so oba izpustili. Atentat vzbuja v mestu veliko pozornost. Za časa atentata se je vršila v guvernerjevi palači konferenca, kateri so prisostvovali šefi in uradniki obeh policij in več drugih uradnikov. Preiskava se nadaljuje.

Reka, 3. marca. Policija še vedno ni prišla na sled zločincem, ki so izvršili bombni atentat. Takoj po eksploziji je prišel na lice mesta guverner grof Wickenburg s soprogo. Pri poškodbah, ki jih je povzročila bomba, je vzkliknil: »To je že drugi ponesrečeni atentat name. Tudi ta se je ponesrečil, kdo ve, če se bo tudi tretji?«

Obisk nemškega cesarja na Dunaju.

Bedolin, 3. marca. Na svojem potu na otok Krk obišče cesar Viljem tudi cesarja Frana Josipa na Dunaju. Viljem pride na Dunaj dne 23. marca.

Odstop italijanskega ministrstva.

Rim, 3. marca. V dobro poučenih političnih krogih zatrjujejo, da je neposredno pričakovati, da odstopi ministrski predsednik Giolitti.

Sneg v New Yorku.

New York, 3. marca. V mestu je padel tako velik sneg, da je vsak promet onemogočen. V pristanišču je ponesrečilo 6 parnikov. V predmestjih je izbruhnil na več krajih požar, ki pa ga niso mogli pogasiti, ker gasilci radi snežnih zametov niso mogli na pomoč. Brezposelni delavci so vdrli v cerve, da se varujejo pred snegom in mrazom.

Dogodki na Balkanu.

Iz Albanije.

Drač, 3. marca. Princ Wied, od velesil določeni vladar albanski, pripe semkaj v soboto. V mestu se pripravljajo na slovesen sprejem. Zvečer bo baje mesto svečanostno razsvetljeno. Novemu vladarju se pridejo pokloniti deputacije iz cele Albanije.

Valona, 3. marca. Predsednik revolucionarne vlade Zografos je dal po svetih bataljonih zasesti vse važnejše kraje v severnem Epiru. Grške posadke se nikjer niso upirale. Na čelu svetih bataljonov stoje preoblečeni grški častniki.

Vstaja v Epiru.

Solun, 3. marca. Po poročilih iz Korice in Argirokasta se revolucionarno gibanje v Epiru vedno bolj širi. Povsodi se snujejo »sveti bataljoni«, ki se hočejo boriti proti albanskemu gospodstvu. Čim zapuste grške čete Epir, bo izbruhnila v celem severnem Epiru splošna vstaja. Iz Grške prihajajo vsak dan Epirotom na pomoč številno črte prostovoljcev. Bati se je krvavih bojov, ako bodo Albanci hoteli pokoriti Epir.

Vprašanje orientalskih železnic.

Belgrad, 3. marca. Vprašanje podržavljenja orientalskih železnic je že toliko dozorelo, da se bodo v kratkem lahko pričela meritorna pogajanja. Nadejati se je, da bo prodrla stališče srbske vlade, ker podpira Srbijo prav krepko tudi Nemčija in sicer proti Avstriji.

Srbsko - turška mirovna pogodba.

Carigrad, 3. marca. Srbsko-turška mirovna pogajanja so že v toliko dozorela, da je srbski delegat Stefanović že brzojavil v Belgrad, naj mu vlada pošlje končna navodila za podpis mirovne pogodbe. Nadejati se je, da bo mirovna pogodba najkasneje v enem tednu podpisana.

Finančni odsek
za
III. slovenski vsesokolski zlet v Ljubljani leta 1914.

vabi sodelujoče brate k redni seji, ki se vrši jutri, dne 4. t. m. ob 8. zvečer v zvezni sobi v »Narodnem domu«.

Na zdar!

Nabedstvo.

Vsesokolski zlet se bliža. Naša dolžnost je, da pokažemo z dostojnim nastopom naše dosedanje delovanje. Radi vsestranskega razgovora se pozivljaja vse brate člane, kakor tudi interese za pristop k jez. odseku, da se vsi udeležijo glavnega sestanka danes v torek, 3. marca t. l. v restavraciji »Narodnega doma«.

Prosi se gotove udeležbe. Nazdar!

Odbor.

Današnji list obsega 8 strani.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
dr. Vladimir Ravnikar, drž. poslanec.
Lastnina in tisk »Narodne tiskarne«.

Po bolezni

ponavadi nastopi čas, ko se okrevajoče čuti onemoglega in se ob najmanjšem naporu utruja. To stanje zahteva pri otrokih kakor pri odraslih posebne pozornosti. Poleg primerne prehranitve prav dobro služi vedno okrevajočemu lahko prebavna

Scottova emulzija iz ribjega olja

in mu prav posebno pomaga do dobre slasti. V Scottovi emulziji obseženo najfinije ribje olje je kakor noben drugi pomoček pripravno, odstraniti občutek onemoglosti, telo okrepiti in zbuditi veselo samozavest.

Scottova emulzija iz ribjega olja je poleti ravno tako učinkovita kakor v hladnejšem letnem času.

Cena originalni steklenici 9 K 50 v. Dobiva se po vseh lekarnah. Proti vpošiljavi 50 v. v pisarni znamkah dobite od tvrde SCOTT & BOWNE, d. o. o. z. na Dunaju VII. stičevnice se na naš list enkratno vpošiljatev pošiljatev od kake »karn«.

Ali veliko sedite? Sedežne položke iz nalašč v ta namen pripravljene klobučevine popolnoma zabranijo odrgnenje in ono nevšečno svetlikanje hlač in kril. Prijetno, udobno in zdravo sedenje! Pozor trpini na hemoroidah! Prospekt pošlje na zahtevo: Anton Obreza, tapetnik v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 1. (3578)

Samo za one kadičce cigaret, ki glede na svoje zdravje radi vsak dan 1 do 2 vinarja več izdajo:

„Modiano Club Specialite.“

Najdražje pa tudi najboljše.

Na zdravniško priporočilo so tako stroščne antinotinske kakor tudi listike nepotiskani, na vsakem posameznem je pa iz vodnega tiska razvidna varnostna znamka in ime izdelovalca

Serravallo^{vo}
železnato Kina-vino
Higijenična razstava na Dunaju 1906: Državno odlikovanje in častni diplom k zlati kolajni.
Povzroča voljo do jedi, okrepa živce, poboljša kri in je rekonvalescentom in malokrvnim zelo priporočeno od zdravniških avtoritet.
„Izborni okus.“
Večkrat odlikovano.
„Nad 8000 zdravniških spričeval.“
J. SERRAVALLO, t. in kr. dvorni dobavitelj
TRST-Barkovlje. 80
Dobiva se v lekarnah v steklenicah po 1/2 lit. a K 2-60 in po 1 lit. a K 4-80.

Zitne cene v Budimpešti.

Dne 3. marca 1914.

Termin.

Pšenica za apr. 1914.	za 50 kg	12-58
Pšenica za maj 1914.	za 50 kg	12-49
Pšenica za oktober 1914.	za 50 kg	11-27
Rž za apr. 1914.	za 50 kg	9-40
Rž za oktober 1914.	za 50 kg	9-69
Oves za apr. 1914.	za 50 kg	7-70
Oves za oktober 1914.	za 50 kg	7-76
Koruzna za maj 1914.	za 50 kg	6-89
Koruzna za julij 1914.	za 50 kg	6-01

Meteorološko poročilo.

Višina nad morjem 300-2	Srednji zračni tlak 736 mm				
Čas opazovanja	Stanje barometra v mm	Temperatura v C	Vetrovi	Nebo	
2. 2. pop.	731.6	7-0	sl. jug.	jasno	
9. zv.	731.1	3-5	sl. jug.	oblačno	
7. zj.	731.1	1-0	sl. jvzh.	sneg	

Srednja včerajšnja temperatura 2-8, norm. 1-5. Padavina v 24 urah mm 0.0.

Ljubljanska „Kreditna banka v Ljubljani“.

Uradni kurzi dun. borze 3. marca 1914.

Naložbeni papirji.	Dolar	Diagonal
40% majeva renta	83.25	83.45
4-20% srebrna renta	87.55	87.75
40% avstr. krona renta	83.65	83.85
40% ogr. krona renta	83.—	83.20
40% kranjsko dež. posojilo	—	89.—
40% k. o. češke dež. banke	88.25	89.25

Srečke.	439—	449—
Srečke iz l. 1860 1/2	670—	680—
„ 1864	293.75	303.75
„ tiske	282—	292—
„ zemeljske I. izdaje	241.50	251.50
„ II.	228—	238—
„ ogrske hipotečne	—	—
„ dun. komunalne	477—	487—
„ avstr. kreditne	61—	65—
„ ljubljanske	52—	56—
„ avstr. rdeč. križa	—	—
„ ogr. „ „	26.25	30.25
„ bazilika „ „	226.25	229.25
„ turške	—	—

Dolnice.	404—	405.50
Ljubljanske kreditne banke	641.70	642.70
Avstr. kreditnega zavoda	535.75	536.75
Dunajske bančne družbe	105—	106—
Južne železnice	717.10	718.10
Državne železnice	845.40	846.40
Alpine-Montan	318.50	320—
Češke sladkorne družbe	280.50	281.50
Živnostne banke	—	—

Valute.	11.38	11.42
Cekini	117.45	117.65
Marke	95.20	95.40
Franki	94.95	95.15
Lire	253.25	254.25
Rublji	—	—

Dr. L. Levi
v Trstu

je svojega sina s pomočjo

tinkture

za želodec,

Iekarnarja Piccolija

v Ljubljani, Dunajska cesta,

rešil nadležnih želodčnih slabosti, zoper katere je zastoj uporabljal vsa sredstva zdravniške umetnosti.

Steklenica 20 vin.

Zahvala.

Povodom smrti naše nepozabne matere in stare matere gospe

Marije Žebře

izrekajo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem za izkazano sočutje in spremstvo k zadnjemu počitku kakor tudi gospodom pevcem za genljivi žalostinki najtoplejše zahvalo

žalujoči ostali.

V Ljubljani, dne 3. marca 1914. 867

+

Potrži žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naša iskreno ljubljena soproga, mati, teta, tašča in stara mati, gospa

Marija Vončina roj. Javčar

včeraj ob 7. zvečer, v 65. letu svoje starosti, previdena s tolažili sv. vere, mirno v Gospodu zaspala.

Truplo preblye rajnice se bo v sredo, dne 4. t. m., ob 4. uri popoldne blagoslovilo ter iz hiše žalosti, pod turnom št. 3, prepeljalo v rodbinsko grobnico na pokopališče k Sv. Krištofu.

Zadušne sv. maše se bodo služile v raznih cerkvah.

V Ljubljani, dne 3. marca 1914.

Ivan Vončina, mag. ravnatelj v p. soprog. — Dr. Fran Vončina, c. kr. vladni tajnik, Julija pl. Bleiweis-Trstenička roj. Vončina, Josip Vončina, eksport. akademik, otroci. — Anka Vončina roj. Janušič, sestra. — Janko vitez Bleiweis-Trstenički, magistratni svetnik, zet. — Vsi vnuki.

Prešernove slike

prodaja in pošilja po poštne povzetju

iv. Bonač v Ljubljani.

Cena slike 5 kron. 372

Zahvala.

Za mnogoštevilne, ljubeznive dokaze prisrčnega sožalja povodom smrti našega ljubega, nepozabnega, gospoda

Franca Kacjan

c. kr. poštarja in posrednika

izrekamo našo najiskrenejšo zahvalo. Zahvaljujemo se za darovane krasne vence ter za tako mnogoštevilno spremstvo k zadnjemu počitku. Zlasti se najtopleje zahvaljujemo prečastiti duhovščini in oo. trapistom, g. nadučitelju F. Jamšek za pretresljiv globoko v srce segajoč nagrobni govor, sokolskim društvom, požarnim brambam, gg. uradnikom, kakor tudi sl. pevskemu zboru za ganljivo žalno petje. 860

Rajhemburg, dne 1. marca 1914.

Rodbina Kacjanova.

! 500 kron !

Vam plačam, ako moj uničevalec korenin **Salzam Rila** Vaših kurjih oči, bradavic, otiščancev ne odstrani v 3 dneh brez bolečin, Cena lončka z garancijskim pismom 1 K. 3 lončki 2.50 K. Komeny, Kaschau (Kassa) I., Pošti. 12.736 Ogrsko. 628

Sprejme se

vzgojiteljica

k otrokom, ki obiskujejo ljudsko šolo. Prednost imajo učiteljice. 793

Ponudbe pod: „Poštni predal 68“, Ljubljana.

16-letna

deklica

z dobrimi šolskimi spričevali, se sprejme v trgovino z mešanim blagom, kot vajenka, pri **Ivan Ziberlu** v Mokronogu. 789

gostilna

več hrvaščine, nemščine in nekoliko slovenščine, želi stalno mesto; najraje v Ljubljani.

Naslov v upravn. »Slov. Naroda«.

Pozor! Pozor!

Prodaja se popolnoma dobro ohranjen **klavir** tvrdke Bösendorfer. Ponudbe pod: Poštni predal „146“ Ljubljana.

Tik Ljubljane na eni najbolj prometnih cest oddam dobro **idčo**

trgovino z mešanim blagom

kakemu dobremu trgovcu ali začetniku.

V hiši se nahaja tudi dobra **gostilna**, ki mu jo na željo tudi pod ugodnimi pogoji odstopim. 606

Ponudbe naj se pošiljajo na upravn. »Slov. Naroda« pod „**Signarost 2000**“.

Idčo se za deželo k dvema malima deklicama

inteligentna vrtnarica

z dobrimi izpričevali, zmožna slovenskega in nemškega jezika.

Ponudbe naj se pošljejo pod „**vrtnarica/836**“ na upravn. »Slov. Naroda«. 836

Zenske

pri motitvah (za-stajanju krvi) ne jemljijo kroglic, tablet, praška, čaja brez vrednosti. Moje prijetno zauživalno, preizkušeno, zjamč. sredstvo pomaga zanesljivo. Vsak dan dobim prostov. zahv. pisma. Velika škrtalja K 485 pošt. prosto. Diskr. dopušča dr. med. N. Seemann, Sommerfeld 83 **Niederlausitz.**

Na željo se dopolnje iz dunajske ali budimpeštanske razposiljavnice, satorje carinske neprimliko izključene. 4661

Od danes naprej vedno sveže pivo

1/2 litra vrček po 20 vin, steklenica 1/2 litra čez ulico ravno tako 20 vin. priporoča 837

Anton Maver

hotel „Vega“, Spod. Slika 26.

Vsak sam svoj brivec z mojo prima **solingensko britvijo**

zajamčeno iz najboljšega angleškega jekla, na roke brušene, kakor na las ostro posnete.

kar za rabo. St. 8701, črno poliran ročaj 1/2 otlo brušena, 2/3 šir., s tokom K 170. Stev. 8702, črno poliran ročaj, 1/2 otlo brušena, 2/3 šir., s tokom K 220. Brez rizika. Zamenjava dovoljena ali denar nazaj!

Največja izbira britinskih potrebnih dobilo v mojem glavnem katalogu s 4000 slikami, ki se vsakomur pošlje zastoj in poštne preste. — Pošiljanje po povzetju.

C. in kr. dvorni dobavitelj

Jan Konrad,

razposiljalnica v Mostu št. 442 (Češko).

Resna ženitna ponudba!

28 letni mladenič v državni službi z letnimi dohodki do K 3800—, ne napačne zunanosti, v malem kraju v Istri, je prisiljen na ta način iskati znanja z 22—26 letno gospodično, dobro in pridno gospodinjico, čedne zunanosti in s primerno doto.

Le resne ponudbe s sliko, katera se takoj vrne, naj se blagovoli poslati na naslov: „**Tuina Iskra 39**“ — Trst, glavna pošta, poštno ležeče. Tajnost zajamčena. 862

Magister pharmacije

več hrvaščine, nemščine in nekoliko slovenščine, želi stalno mesto; najraje v Ljubljani.

Naslov v upravn. »Slov. Naroda«.

Trgovski pomočnik

špecerijske stroke I. moč z dobro kvalifikacijo se sprejme takoj ali 15. marca pod ugodnimi pogoji (trajna služba). 858

Ponudbe pod „15. marec/858“ na upravn. »Slov. Naroda«.

Idčom za parno žago s tremi jarmi mlažnega, izurjenega

brusača

za takojšnji nastop. 865

Ponudbe na naslov **Franjo Žagar, Rakov.**

Imam naprodaj

12 malih stebričev

iz cementa, rabljenih, še v dobrem stanju na balkone in balustrade in 1 krasen železen, vlit stebel 420 m dolg za vsako dvorano. Na zahtevo slike. **F. Patnost, Postojna.**

Sam o 5 kron

stane moja pristna švicarska remontoirka, patentirana ura na sidro, sistema **Rossek** pi St. 4060, z masivnim sidrom, naravno regulirana s triletno pisarno garancijo. St. 4062. Ista s sekundnim kazalcem K 50.5

Brez rizika. Zamenjava dovoljena ali pa denar nazaj. Pošilja proti povzetju **prva tvornica ur**

JAN KONRAD, c. kr. dvorni dobavitelj, Most št. 438 (Češko).

Glavni katalog s 400 slikami na zahtevo gratis in franco

Prodajalka

so **idčo** katera bi bila sposobna samostojno voditi trgovino z mešanim blagom na deželi v vasi, 1/4 ure oddaljeni od župne cerkve. Trgovina se nahaja v prometnem kraju, edina v vasi. Pri trgovini je tudi gostilna. Želi se starejša moč, poštenega vedenja, katera bi imela veselje pozneje sama prevzeti trgovino, lahko postane tudi družabnica s kapitalom 1000 kron. — Ponudbe pod „**Prodajalka/853**“ na upravn. »Slovenskega Naroda«

C. kr. avstrijske državne železnice.

Izvleček iz voznega reda.

Veljaven od 1. maja 1913.

Postaja: Ljubljana južni kolodvor.

Odhod.

6-54 zjutraj. Osebn. vlak na Kranj, Tržič, Jesenice, Gorico, Trst, Trbiž, Beljak, Franzensfeste, Celovec, St. Vid ob Glini, Dunaj.

7-32 zjutraj. Osebn. vlak na Grosuplje, Kočevje, Trebnje, St. Janž, Rudolfovo, Stražo - Toplice.

9-09 popoldne. Osebn. vlak na Kranj, Jesenice, (z zvezo na brzovlak na Beljak, Inomost, Solnograd, Monakovo, Köln, Celovec, Linc, Dunaj, Prago, Draždane, Berlin.) [direktni voz Reka-Opatija-Solnograd.]

11-30 popoldne. Osebn. vlak na Kranj, Tržič, Jesenice, Gorico, Trst, Trbiž, Beljak, Franzensfeste, Solnograd, Celovec, Dunaj.

1-20 popoldne. Osebn. vlak na Škofjo Loko, Kranj, Radovljico, Jesenice. (Zabavni vlak, vozi samo ob nedeljah in praznikih).

1-30 popoldne. Osebn. vlak na Grosuplje, Kočevje, Trebnje, St. Janž, Rudolfovo, Stražo - Toplice.

3-40 popoldne. Osebn. vlak na Kranj, Tržič, Jesenice, Gorico, Trst, Trbiž, Beljak, Franzensfeste, Celovec.

6-35 zvečer. Osebn. vlak na Kranj, Tržič, Jesenice, Trbiž. Na Jesenicah zveza na brzovlak na Beljak, Inomost, Solnograd, Monakovo, Vlissingen, (London), Celovec, Linc, Dunaj.

7-40 zvečer. Osebn. vlak na Grosuplje, Kočevje, Trebnje, St. Janž, Rudolfovo.

10-21 po noči. Osebn. vlak na Kranj, Jesenice, Gorico, Trst. Na Jesenicah zveza na brzovlak na Beljak, Franzensfeste, Inomost, Solnograd, Monakovo, Linc, Prago, Draždane, Berlin.

Prihod.

7-25 zjutraj. Osebn. vlak iz Trsta, Gorice, Jesenice, z zvezo na brzovlak iz Berlina.

C. kr. državno-železniško ravnateljstvo v Trstu

Mlekarja

izvečbanega v odpošiljanju mleka, **idčo** mlekarja v Istri. Nastop takoj. 863

Natančnejša pojasnila: **mlekarja Strajnar, Trst, via Industrija 10.**

Razno pohištvo

se zaradi odpotovanja **ceno prodaja.**

Kolodvorska ulica 35, dvorišče.

3 mizarški pomočniki

zmožni v stavbenem delu, se takoj sprejmejo pri 859

Jg. Joglak, mizarstvo, Zrbovlje 2.

Takoj se prodaja

knjižnica

(blizu 100 lepo vezanih leposlovnih in znanstvenih knjig) po nizki ceni.

Ponudbe pod „**Knjižnica/866**“ na upravn. »Slov. Naroda«. 866

S I R

v hlebih od 1—4 kg, najboljše kakovosti, pripraven za gostilničarje in manjše trgovine. Cena K 1.50—1.80 kg.

Franc Jesenovec, mlekarja, Preserje.

Hiša

z vrhom in njivo na prodaj v Gornjih Gamelnah hiš. št. 5. Kdor ima resno voljo kupiti, naj vpraša pismenim potom lastnika **Ivan Ježek, 1113 Norwood Rd. N. E. Cleveland Oh. N. Amerika.** Na pisma z nizkotno ponudbo cene se ne odgovarja.

Ugodna prilika! Ugodna prilika!

Staroznana najbolje idčo

gostilna

Hans Jonketa v Gornjem Mozlju (Obermoosel) bode 7. marca ob 9. uri dop. na dražbi potom sodnije v Kočevju v najem oddana. Najemnina za eno leto se mora na dražbi položiti v gotovem denarju. Pojasnila daje **A. Kajfež, Kočevje.**

lina, Draždan, Prage, Linca, (Londona) Vlissingena, Monakovega, Solnograda, Inomosta, Beljaka, Tržiča, Kranja.

8-59 zjutraj. Osebn. vlak iz Rudolfovega, St. Janža, Trebnjega, Kočevja, Grosupljega, Jesenic, z zvezo na brzovlak iz Dunaja, Linca, Celovca, Monakovega, Solnograda, Inomosta, Beljaka.

11-14 popoldne. Osebn. vlak iz Gorice, Jesenic, Dunaja, Linca, Celovca, Beljaka, Tržiča, Kranja.

3-00 popoldne. Osebn. iz Straže-Toplic, Rudolfovega, St. Janža, Trebnjega, Kočevja, Grosupljega.

4-33 popoldne. Osebn. vlak od Trsta, Gorice, Trbiža, Jesenic, Linca, Celovca, Solnograda, Franzensfeste, Beljaka, Tržiča, Kranja.

5-31 zvečer. Brzovlak iz Jesenic z zvezo na brzovlak iz Berlina, Draždan, Prage, Dunaja, Linca, Celovca, Kölna, Monakovega, Solnograda, Inomosta, Franzensfeste, Beljaka, (direktni voz Solnograd-Opatija-Reka).

8-16 zvečer. Osebn. vlak iz Trsta, Gorice, Trbiža, Jesenic, Dunaja, Linca, Celovca, Beljaka, Tržiča, Kranja.

9-00 zvečer. Osebn. vlak iz Jesenic, Radovljice, Kranja, Škofje Loke. (Zabavni vlak, vozi samo ob nedeljah in praznikih).

9-18 po noči. Osebn. vlak iz Straže-Toplic, Rudolfovega, St. Janža, Trebnjega, Kočevja, Grosupljega.

11-31 po noči. Osebn. vlak iz Trsta, Gorice, Trbiža, Jesenic, Celovca, Beljaka, Kranja

Postaja: Ljubljana drž. kolodvor.

Odhod na Kamnik: 7-32, 11-50, 3-12, 7-15, (11-20 ob nedeljah in praznikih).

Prihod iz Kamnika: 6-42, 11-00, 2-41, 6-15, (10-22 ob nedeljah in praznikih).

Zavaruje poslopja in premičnine proti požarnim škodam po najnižjih cenah. Škode cenjuje takoj in najkulantneje. Uživa najboljši sloves, koder posluša.

Pozor! Sprejema tudi zavarovanja proti violski tatvini pod zelo ugodnimi pogoji. — Zahtevajte prospekt!

Sprejema zavarovanja človeškega življenja po najraznovrstnejši kombinaciji pod tako ugodnimi pogoji, ko nobena druga zavarovalnica.

Zlasti je ugodno zavarovanje, na doživetje in smrt z manjšajočimi se 12 vplačili.

„SLAVIJA“

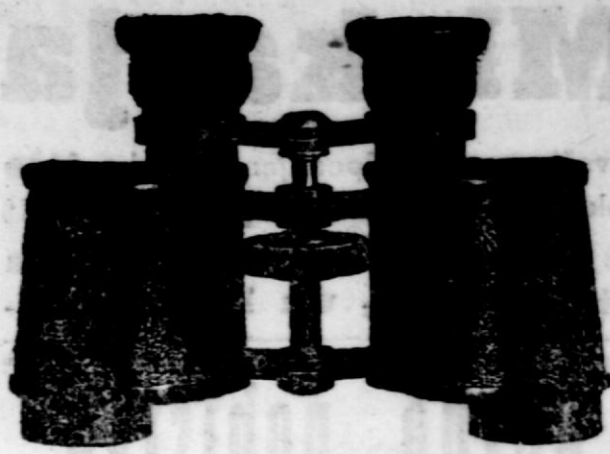
... vzajemno zavarovalna banka v Pragi. ...

Rezervni fond K 60,700-720-10 — Izplačane odškodnine in kapitalijo K 120,000-304-35

Po velikosti druga vzajemna zavarovalnica naše države z vseokoli slovensko-narodno upravo.

Vsa posojila daje

Generalno zastopstvo v Ljubljani Cigar pisarne so v lastnej bančnej hiši v Gosposki ulici št. 12.

Prilporeča se kot strokovnjak
K. JURMAN **cenik.**
optik - specialist, optični zavod z električnim obratom.
Bodite previdni pri nakupu očal, ker le specialist vam lahko določi pravilno očala in Vas strokovnjaško postreže.

Nova stekla za daleč in bližino, važno za dalekovidne.

Odklonjeni

od zavarovalnic dobe police, akoravno niso absolutno zavarovali pri prvotni avstr. zavarovalnici. Brez zdravniških stroškov, brez čakalne dobe, po zelo nizkih tarifih. Zdravi tudi do 70 let.
Istotako najkulantnejša posojila
 za vsakogar, zlasti za defenitivne nastavitve. Prošnje pisмено. Priložiti je 30 vin. v znamkah. Uradne ure od 10.—11. dopoldne.

Kreditna pisarna, Elizabetna cesta št. 4.

Pazite na etiketo!

Vsaki dan

otrdi to prepričanje:
 nežno vonjavo, istotako fini okus, — polno zlatorjavo barvo da naši kavi edino le dobroznani, izkušeni zagrebški
 „kavin pridatek pravi : Franck :“
 s tovarniško znamko „kavin mlinček“.

emp 125/25.644

Prodajalka

šnečerijske in mešane stroke išče službe takoj bodisi v Ljubljani ali na deželi. Ponudbe pod „Tako/822“ na upr. »Slovenskega Naroda«. 822

Omožitev.

Čednemu, zdravemu dekletu ali pa mladi vdovi s 50.000 kronami razpoložljive dote, v starosti med 20 in 30 letom, se nudi lepa prilika za takojšen resen zakon, ker so vsi pogoji za to dani. Dota se bode pupilarno varno zavarovala na velikem premoženju.

Le resne ponudbe se prosijo na upravnistvo „Slov. Naroda“ pod šifro „April 1914/787“.

Stroga diskrecija zjamčena. Pošteni in resni posredovalci niso izključeni. 787

Ivan Magdič

krojač prve vrste

Ljubljana, 340

Dunajska cesta št. 20

(nasproti kavarne „Europa“)

se priporoča.

Zaloga angleškega blaga.

Uradniško hranilno društvo v Gradcu

St. Z. Z. Z. Z.

OSEBNI KREDIT

uradnikom, profesorjem, učiteljem, upokojevcem itd ob najugodnejših pogojih ev brez porokov proti prispevku v poroštvni sklad. Nikakih predstroškov! Podrobnosti v prospektih!

Hranilne vloge se sprejmejo od vsakogar in se obrestujejo od dveh vložitev po 83

5%

5 1/4%

5 1/2%

Obresti se nollečno pripisujejo h kapitalu. Nikakega rentnega davka. Stanje vlog: K 5.900.000. Stanje jamčujočih zadružnih deležev: K 7.200.000, rezervnih skladov in vrednostnic K 660.000. Poslovni razvidi in poštne položnice brezplačno na razpolago. Pojasnila daje brezplačno:

Josip Kosem v Ljubljani, Krakovski nasip št. 22.

Govorilne ure vsak ponedeljek, sredo in petek od pol 3. do pol 4. ure popoldne.

J. POGAČNIK

Zaloga pohištva in mizarstvo. Ljubljana, Marije Terezije c. 11 (Kolizej).

Zaloga spalnih ter jedilnih sob v različnih : najnovejših slogih. :

Zaloga otomanov, divanov, žimnic : in otroških vozičkov.

Spalnica v ameriškem orehu 350 kron.

Obstoječa: 2 dvovratni omari, 2 postelji, 2 nočni omarici, 1 umivalnik z marmor. ploščo in ogledalom.

Dospeli so

pomladanski in poletni površniki in raglani v različnih barvah, najnovejših fason, za gospode in dečke po priznanih nizkih cenah.

Angleško skladišče oblek

O. BERNATOVIC

815

Ljubljana, Mestni trg št. 5—6.

Samo pri A. Šarcu

Ljubljana, Šelenburgova ul. 5, Ljubljana
 dobite najokusnejše

nevestinske opreme

od najpriprostejše do najfinejše izvršitve, dalje

perilo za gospode, dame in otroke

vse lastnega izdelka po najnižjih cenah, kar si je le misliti moči

Priložnostni nakup : kos šifona, 15 mt. = K 8-20.

Največja izbira švicarskih vezanin.

Posteljno perje in puh po vseh cenah.

„BALKAN“

trgovska, spedijska in komisijska delniška družba.

Podružnica: Ljubljana, Dunajska cesta št. 33.

Centrala: TRST.

*

Telefon št. 100.

Mednarodna spedicija, spedicije in zacarinanje vsake vrste, prevažanje blaga, skladišča, kleti. Prosta skladišča za redni užitinski podvržena blaga. Najmodernejše opremljeno podjetje za selitve in prevažanje pohištva v mestu in na vse strani s patentiranimi pohištvenimi vozmi. — Shranjenje pohištva in blaga v suhih posebnih skladiščih. Omotanje itd. — Spedijski urad, generalni zastop in prodaja vozniških listov:

„DALMATIE“ delniške parobrodne družbe v Trstu.

Brzovozne proge Trst-Benetke in obratno, ter Trst Ancona parobrodne družbe D. Tripovich & Co., Trst Avstrijskega Lloydja. Cunard-Line za I. in II. razred. Naročila sprejema tudi blagovni oddelek Jadranske banke.

Zmerne cene.

3237

Točna postrežba.

Modna trgovina

v Ljubljani

Stritarjeva ulica št. 7.

Solidno blago. Nizke cene. Vzorci poštnine prosto.

ANTON SCHUSTER

:: Konfekcija ::

za dame in deklice

bluze, modno blago, sukno, platno, garniture, preproge, šerpe, rute, plati.